

1.01 Izvirni znanstveni članek

UDK 347.236.1(497.434)"14"

Prejeto: 30. 6. 2018

Jurij Šilc

dr., višji znanstveni sodelavec, C. Cirila Kosmača 51, SI-1211 Ljubljana-Šmartno
E-pošta: jurij.silc@siol.net

Nekdanji ortenburški vazali in fevdi na Ribniškem v času grofov Celjskih

IZVLEČEK

V prispevku obravnavamo fevdalne razmere – vazale in fevde – na Ribniškem med letoma 1418 in 1456, torej v času, ko so bili nekdanji ortenburški fevdi v rokah grofov (pozneje knezov) Celjskih. Grofje Ortenburški so od sredine 13. do začetka 14. stoletja na Dolenjskem in Notranjskem od oglejskega patriarha prejeli v fevd obsežen kompleks zemljiških gospostev, tudi Ribnico. Z njihovim izumrtjem (1418) je ta posest prešla v roke grofov Celjskih. Po smrti Hermana II. Celjskega (1435) je postal senior rodbine njegov sin Friderik II., ki je ponovno potrdil oziroma podelil celjske fevde. Tako je leta 1436 nastala fevdna knjiga, danes najstarejši še ohranjen popis celjskih fevdov, v dveh ne povsem enakih izvodih; prvega hranijo v Arhivu Republike Slovenije v Ljubljani, drugega pa v Štajerskem deželnem arhivu v Gradcu. Podobno se je zgodilo po smrti grofa Friderika II. Celjskega (1454), ko sta nastali novi fevdni knjigi, tokrat ločeno za grofiji Ortenburg in Celje; obe sta danes v Arhivu Republike Slovenije v Ljubljani. Z umorom Ulrika II. Celjskega (1456) je rodbina izgubila zadnjega moškega člana in celjsko posest so po krajši vojni prevzeli Habsburžani.

KLJUČNE BESEDE

Ribnica, grofje Ortenburški, grofje Celjski, fevdi, vazali, 14.–15. stoletje

ABSTRACT

FORMER ORTENBURG VASSALS AND FIEFS IN THE TERRITORY OF RIBNICA DURING THE TIME OF THE COUNTS OF CILLI

The article focuses on the feudal conditions – vassals and fiefs – in the territory of Ribnica between 1418 and 1456, i.e., at a time when the former Ortenburg fiefs were in the hands of the Counts (later Princes) of Cilli. Between the mid-thirteenth and early fourteenth century, the Counts of Ortenburg received in fief from the Aquileian Patriarch a vast complex of landed estates, including Ribnica, in Lower and Inner Carniola. Following their extinction (1418), this estate passed into the hands of the Counts of Cilli. After the death of Herman II of Cilli (1435), the helm of the family was taken over by his son Frederick II, who renewed his confirmation or, rather, feoffment of the Cilli fiefs. This is how the fief book was compiled in 1436, now the oldest preserved inventory of the Cilli fiefs, in two not entirely identical copies; one is kept by the Archives of the Republic of Slovenia and the other by the Styrian Provincial Archives in Graz. In a similar vein, two new fief books were compiled after the death of Count Frederick II of Cilli (1454), one for the County of Ortenburg and one for the County of Cilli. Both are kept by the Archives of the Republic of Slovenia in Ljubljana. The murder of Ulrich II of Cilli (1456) left the family without its last male representative and after a short war, their property was taken over by the Habsburgs.

KEY WORDS

Ribnica, Counts of Ortenburg, Counts of Cilli, fiefs, vassals, 14th–15th centuries

Pragospostvo Ribnica

»Pragospostvo« Ribnica je bilo v visokem srednjem veku verjetno posest oglejskih patriarhov, ki so ga že v 12. stoletju podeljevali v fevd svojim vazalom iz rodu svobodnih Turjaških.¹ Tako se leta 1220 gospodstvo Ribnica (*dominio ... Reiveniç*) omenja kot posest svobodnega gospoda Engelberta II. Turjaškega.² Po izumrtju starih Turjaških³ je bila posest vrnjena Ogleju in patriarh Bertold Andeški je – morda že med letoma 1245 in 1248 – gospodstvo Ribnica in nekatera h gradu Čušperk pripadajoča ozemlja podelil v fevd grofom Ortenburškim.⁴ Ti so tako na Ribniškem že v drugi polovici 13. stoletja posedovali obsežen kompleks zemljiških gospodstev, ki se je v začetku 14. stoletja s pridobitvijo Loža še povečal.

Ribnica z gradom,⁵ ki so ga verjetno že v 12. stoletju zgradili oglejski vazali svobodni Turjaški,⁶ je bila ortenburško politično-upravno središče in se leta 1350 že omenja kot trg (*ze Reyfnitz im marcht*).⁷ Čeprav je bil v Ribnici vseskozi ortenburški upravni grad, so njegovi gradiščani večinoma anonimni. Kot upravnik gradu se 30. novembra 1397 omenja Herman (II.) Čušperški,⁸ 1. maja 1414 pa Tristram (III.)

iz Sajeveca.⁹

Ortenburžani so kmalu po prihodu zgradili tudi bližnji grad Ortnek¹⁰ in osnovali pripadajoče gospodstvo, kot del nekdanjega velikega gospodstva Čušperk.

Na Kočevskem so Ortenburžani sredi 14. stoletja začeli z intenzivno nemško kolonizacijo;¹¹ nekaj podobnega so poskusili tudi v Ribniški dolini, o čemer govori ime kraja Nemška vas, ki se leta 1394, ko se prvič omenja, in tudi še v 15. stoletju imenuje »Bavarska vas«.¹²

Na Ribniškem so se v prvi polovici 14. stoletja skoraj dvajset let vlekla ozemeljska nesoglasja med grofi Ortenburškimi in (novimi) Turjaškimi. Leta 1342 so se slednji pred ograjnim sodiščem v Ljubljani odpovedali zahtevam do vzpetine, na kateri je stal grad Ortnek, območju Črnega Potoka pri Velikih

denarja prodala hubo v Prevolah v Suhi krajini Marijini bratovščini in kapeli Treh kraljev v Ribnici za večno luč (ARS, AS 1063, sig. 321 [1397 XI 30]). Herman (II.) se 4. maja 1417 že omenja kot gradiščan na Ortneku (ÖStA-HHStA, AUR, 1417 V 4; reg. v URGSt III, št. 325); na tem mestu je bil še 29. septembra 1423 (ARS, AS 1063, sig. 478 [1423 IX 29]).

⁹ Janez iz Gradca (v Beli krajini) je takrat grofu Frideriku III. Ortenburškemu za 261 mark soldov beneškega denarja prodal devet hub v Damlju pri Sinjem Vrhu tostran Kolpe; listino, ki je bila izdana v Ribnici, sta pečatila tudi Tristram (III.) iz Sajeveca (*Tristramen von Ruwspach die zeit phleger in der Reyffnitz*) in Henrik Čušperški (ÖStA-HHStA, AUR, 1414 V 1).

¹⁰ Ortenburški grad Ortnek se prvič omenja 16. oktobra 1329, ko je bila tam spisana listina, s katero grof Herman III. Ortenburški priporoča Pavlu Bojaniju, glavarju v Tržiču/Monfalcone, svojega kaplana Henrika za vikarja v Šmartinu pri Kranju (listina v kodeksu v ACC, CDB, št. 129; obj. v IMDK 13, št. 17). Z Eberhardom Pfefflom pa se 12. novembra 1335 prvič omenja tudi gradiščan na Ortneku (ARS, AS 1063, sig. 6140 [1335 XI 12]). Blizu so tudi ruševine stolpa Ottenstein (gl. Valvasor, *Topographia*, str. 175) – morda gre za predhodnika ortenburškega Ortneka ali za utrdbo iz prvotnega turjaškega obdobja (gl. Kos, *Vitez in grad*, str. 196).

¹¹ V prvi polovici 14. stoletja so na čelu Ortenburžanov stali trije vnuki Hermana II., oziroma sinovi leta 1304 umrlega grofa Friderika I., in sicer: Majnhard I., Albert I. in Oton V. Po smrti Majnharda I. leta 1332 ali 1333 sta dolenjsko posest upravljala njegova sinova Majnhard II. in Herman III., ki pa sta kmalu umrla, prvi leta 1337, drugi leto pozneje. Nekaj pred tem, leta 1335, je umrl tudi Albert I., brat takrat že pokojnega Majnharda I., tako da je živel le še tretji od bratov, Oton V., ki je bil tedaj senior rodbine (gl. Lackner, *Zur Geschichte*, str. 181–184). Oton V. je dal postaviti fevdalno središče nove dolenjske posesti, in to kot naselje s kapelo sv. Jerneja v kraju, imenovanem »Mahovnik« (*villa ... in Moswald*), pozneje Kočevje (*Gotsche*). 1. septembra 1339 je oglejski patriarh Bertrand de Saint-Geniès kapelo povzdignil v podružnico ribniške župnije (BCU, Ms. 1472/III, f. 45^v). Do smrti Otona V. leta 1343 so na Kočevskem polju nastale prve vasi s koloniziranimi podložniki, domnevno z vzhodnotirolskih in zahodnokoroških območij. Njegov nečak Oton VI., sin grofa Alberta I., ki je bil poročen z Ano, hčerjo zadnjega žovneškega gospoda in prvega celjskega grofa Friderika I., je ambiciozno nadaljeval in izpeljal nemško kolonizacijo oddaljenejših ozemelj na Kočevskem, kar je bilo povezano z obsežnim krčenjem gozdov (gl. Wakounig, *Studien*).

¹² V listini iz 14. marca 1394 se omenja ortenburški vazal, imenovan po Nemški vasi (»Bavarski vasi«) (*von Payerischdorf*) (ÖStA-HHStA, AUR, 1394 III 14; reg. v URGSt III, št. 268).

¹ Prva nedvomna omemba Turjaških je iz 3. maja 1162, ko je kot priča v listini, ki jo je izstavil koroški vojvoda Herman, nastopal svobodnik Engelbert I. Turjaški (*Engelbertus de Vrsperch liber homo*) (StLA, AUR, 1162 V 3; obj. v MDC I, št. 229; gl. Komac, *Vzpon Turjaških*, str. 18).

² Engelbert II. Turjaški je dal 7. aprila 1220 plemičem iz Loža v fevd Sodražico v svojem gospodstvu Ribnica z vsem pripadajočim do meja Loža, ti pa so mu prepustili tri kmetije pri Brežah, ki so jim bile zastavljene (ARS, AS 1063, sig. 6719 [1220 IV 7]; obj. v UBKr II, št. 34; reg. v GZS 5, št. 310).

³ Konrad, zadnji iz rodu starih Turjaških, je umrl pred 9. majem 1248 (gl. Komac, *Vzpon Turjaških*, str. 18).

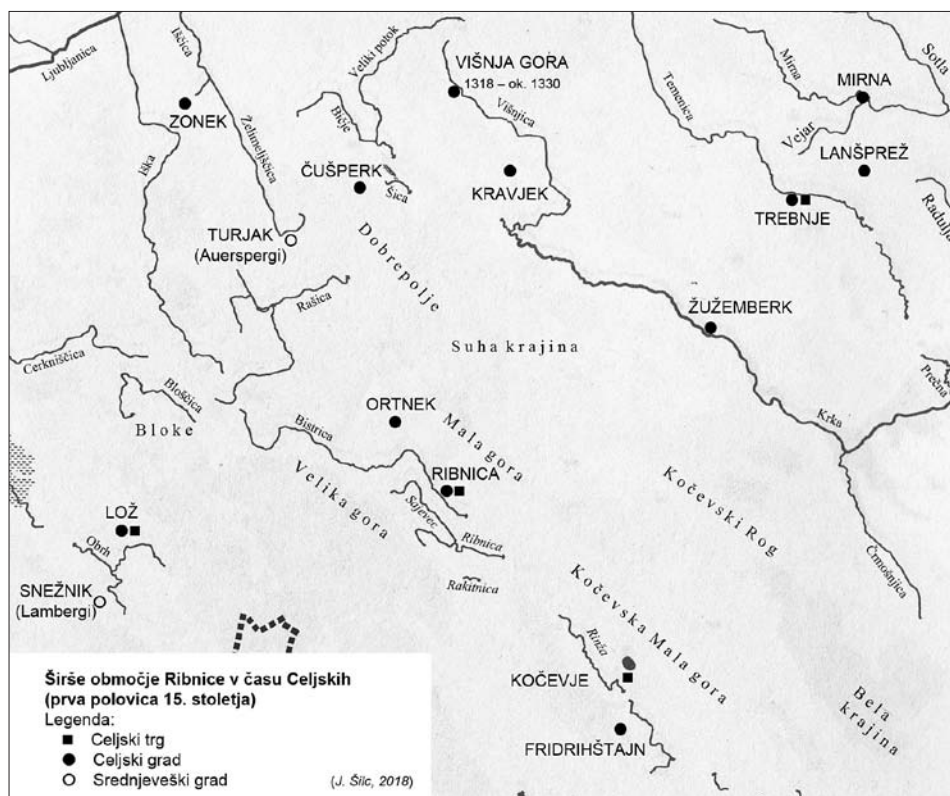
⁴ 9. maja 1248 je dobil grof Herman II. Ortenburški po že pokojnem zetu Konradu Turjaškem od patriarha v fevd patronatno pravico nad župnijo Poljane (Stari trg ob Kolpi) in dve tretjini desetini od vseh že obstoječih ali bodočih novin, ki sodijo h gradu Čušperk (ÖStA-HHStA, AUR, 1248 V 9; obj. v UBKr II, št. 156; GZS 6, št. 59; Bernhard, *Documenta patriarchalia*, št. P41). Grof Herman II. Ortenburški je namreč svojo hčer Katarino poročil s Konradom, zadnjim iz rodu starih Turjaških, ki je umrl brez potomcev. Iz te zveze sta Ortenburškimi ostali gospodvi Ribnica in Čušperk (pozneje razdeljen na Čušperk, Ortnek, Poljane in Kostel). Tako so večino stare turjaške posesti, v zgodovini pisju imenovane tudi pragospostvo Ribnica, podedovali grofje Ortenburški, medtem ko so novi Turjaški skupaj z gradom prevzeli le manjši del posesti (gl. Adam, *Donesek k zgodovini*, str. 8–9).

⁵ Po zasnovi že zgodnjegotski grad je prvič omenjen 25. aprila 1263 v dedni pogodbi med bratoma Friderikom I. in Henrikom II. (sinovima grofa Hermana II. Ortenburškega), ko slednji na Kranjskem poleg gradov Kamen in Jama na Gorenjskem prejme tudi gradova Čušperk in Ribnica s posadkami, imetjem in vsem pripadajočim, kar je ležalo med Kolpo in Soro (ÖStA-HHStA, AUR, 1263 IV 25; obj. v MDC IV, št. 2805; gl. Otorepec, *Doneski*, str. 81).

⁶ Gl. Kos, *Vitez in grad*, str. 211.

⁷ ÖStA-HHStA, AUR, 1350 VII 1.

⁸ Herman (II.) Čušperški (*Herman von Zobelsperg zu der zeit pfleger in der Reyffnitz*) je takrat skupaj z bratrancema Henrikom in Petrom Čušperskim pečatil listino, s katero sta Gregor Rautter in žena Neža za 33 mark pfenigov oglejskega

Če upoštevamo dejstvo, da so imeli grofje Celjski s pridobitvijo grofije Ortenburg (1420) v oblasti kar tri četrtine Kranjske, je ob pokneženju (1436) obstajala resna in realna možnost, da se Kranjska zlije v Celjsko kneževino (zemljevid izdelal J. Šilc).

Laščah ter vasema Zamostec in Sodražica.¹³ Leto pozneje je na Ortneku med njimi prišlo do sklenitve mirovnega sporazuma.¹⁴

Grofje Ortenburški so s smrtjo Friderika III. (28. aprila 1418) v moški liniji izumrli, grofje Celjski pa so si na osnovi 23. novembra 1377 sklenjene pogodbe o obojestranskem dedovanju v primeru izumrtja¹⁵ pridobili njihovo celotno dediščino. Kmalu po smrti grofa Friderika III. Ortenburškega se je grof Herman II. Celjski polastil ortenburške dediščine, čeprav je kralj Sigismund Luksemburški 10. maja 1418 za upravitelja te posesti in skrbnika mladoletnemu otroku (sinu ali hčeri) pokojnega Friderika III. Ortenburškega postavil oglejskega patriarha Ludvika

Tecka, brata Friderikove prve žene Marjete.¹⁶ Kralj je že 26. junija 1418 grofu Hermanu II. Celjskemu dovolil obdržati zasedeno posest, ki mu jo je nato 29. februarja 1420 podelil v dedni fevd.¹⁷ Patriarh, ki je med letoma 1420 in 1439 bival v pregnanstvu,¹⁸ nekaj časa tudi na celjskem dvoru, je maja 1425 v Celju grofu Hermanu II. potrdil oglejske fevde, ki so jih imeli prej grofje Ortenburški;¹⁹ s tem so se celjski fevdi praktično podvojili. Celjski so tako dobili v roke velik del Kranjske z gospodstvi in gradovi na Gorenjskem (Radovljica, Kamen, Waldenberg), Notranjskem (Lož) in predvsem Dolenjskem (Kravjek, Čušperk, Ortnek, Ribnica, Kočevje, Kostel, Poljane pri Starem trgu ob Kolpi, Stari grad pri Otočcu).²⁰

¹³ ÖStA-HHStA, AUR, 1342 X 23. Kot je razvidno iz te listine, je bil današnji potok Veliki graben nekoč zgornji del reke Rašice.

¹⁴ Ortenburška grofa Oton VI. in Friderik II. sta 18. junija 1343 s poravnavo na Ortneku končala vse spore z bratom Volkerjem II. in Herbardom V. Turjaškim (KLA, GAFA, sig. 53 [1343 VI 18]; obj. v TKL I, št. 69).

¹⁵ Pogodba med grofom Friderikom III. Ortenburškim (sinom Otona VI. in Ane Celjske) in Celjskimi (grofom Hermanom I., njegovim sinom Hermanom II. in nečakom Viljemom) je bila spisana 23. novembra 1377 (ARS, AS 1063, sig. 4300 [1377 XI 23]; reg. v MDC X, št. 837). K pogodbi je dal istega dne soglasje tudi tridentinski škof Albert II. Ortenburški, stric grofa Friderika III. Ortenburškega (ARS, AS 1063, sig. 4301 [1337 XI 23]).

¹⁶ Ulrik, starejši brat patriarha Ludvika Tecka, se je leta 1394 poročil z Ano Poljsko, vdovo grofa Viljema Celjskega.

¹⁷ Listina je bila izdana v Wrocławu (Breslau) v prisotnosti številnih cerkvenih in posvetnih knezov (ARS, AS 1063, sig. 4435 [1420 II 29]). O tem gl. Orožen, *Celjska kronika*, str. 47; Štih, *Celjski grofje*, str. 238, op. 97.

¹⁸ Več o tem v Domenig, Ludwig von Teck, str. 150–157.

¹⁹ 6. maja 1425 (ARS, AS 1053, sig. 4447 [1425 V 6], sig. 4448 [1425 V 6], sig. 4449 [1425 V 6]), 13. maja 1425 (ARS, AS 1063, sig. 4450 [1425 V 13]) in 18. maja 1425 (ARS, AS 1063, sig. 4451 [1425 V 18]).

²⁰ Dediščina po grofih Ortenburških je grofom Celjskim prinesla okrog 34 gradov in desetino manjših stolpov na Koroškem in Kranjskem. Več o tem gl. Kosi, *Grajska politika*, str. 479–480.

Ulrik s Seničnega, bratranca Henrik in Herman (II.) Čušperska, Viljem Lamberg, brata Štefan in Janez Ravbar, Gregor s Kompolja, Janez (I.) Dürrer, Friderik iz Dan in Nikolaj (I.) iz Sajeveca potrjujejo, da polje in lovišče med gospostvoma Metlika in Poljane pripadata gospostvu Ortenburg. Pečatili: Ulrik s Seničnega, Henrik in Herman (II.) Čušperski, Viljem Lamberg, Štefan in Janez Ravbar ter Gregor s Kompolja. Izdano v Poljanah (Stari trg ob Kolpi) na dan sv. Jerneja (24. avgusta) 1396 (ÖStA-HHStA, AUR, 1396 VIII 24).

Ortenburški in celjski vazali na Ribniškem

O vazalih grofov Ortenburških na Ribniškem je ohranjeno le listinsko gradivo;²¹ žal pa ni ohranjena nobena fevdna knjiga grofije Ortenburg in Strmec/Sternberg, da bi lahko natančneje določili ortenburške fevde in vazale v času do začetka 15. stoletja. Vazali, ki so imeli v fevdu posest na Ribniškem, so prihajali iz dolenskih ortenburških krajev, s Čušperka, iz Sajeveca, Sušij, Dan in Nemške vasi, pa tudi iz ortenburških gorenjskih posesti, npr. iz Valburge pri Smledniku in z Brega pri Begunjah.

O vazalih grofov Celjskih na Ribniškem največ izvemo iz fevdnih knjig. Kmalu po smrti²² grofa Hermana II. Celjskega so morali vazali kot izraz zvestobe novega seniorja, grofa Friderika II., zaprositi za ponovno potrditev oziroma podelitev fevdov. Tako je nastal danes najstarejši še ohranjen popis celjskih

fevdov.²³ Fevdna knjiga je bila sestavljena v torek po sv. Florijanu, 8. maja 1436, in je ohranjena v dveh ne povsem enakih izvodih; prvega hranijo v Arhivu Republike Slovenije v Ljubljani,²⁴ drugega pa v Štajerskem deželnem arhivu v Gradcu.²⁵ Knjiga v prvem delu vsebuje fevde grofije Ortenburg, v drugem delu pa grofije Celje. V ljubljanskem izvodu so vpisi do leta 1447, v graškem pa do 1441. Podobno se je zgodilo po smrti grofa Friderika II. Celjskega.²⁶ Tokrat sta bili sestavljeni dve novi fevdni knjigi, ločeno za grofiji Ortenburg in Celje; obe sta danes v Arhivu Republike Slovenije v Ljubljani.²⁷

V času Celjskih grofov se v letih 1441 in 1442 kot gradiščan v Ribnici omenja Janez Mehovski, kot gradiščan na bližnjem Ortneku pa Nikolaj Lengheim.²⁸

²³ Gl. Kosi, Grajska politika, str. 485.

²⁴ ARS, AS 1073, I-57r. Gl. Schwanke, *Die Kanzlei*, str. 68–74.

²⁵ StLA, HStAC 3/15. Gl. Schwanke, *Die Kanzlei*, str. 77–79.

²⁶ Umrli je na Žovneku julija 1454.

²⁷ Fevdna knjiga grofov Celjskih za grofijo Celje iz 1455 (AS 1073/I-3r), Fevdna knjiga grofov Celjskih za grofijo Ortenburg iz 1456 (AS 1073/I-2r). Gl. Schwanke, *Die Kanzlei*, str. 74–75.

²⁸ Omenjena 8. avgusta 1441 (KLA, GAFA, sig. 328 [1441 VIII 8]; obj. v TKL II, št. 214) in 10. maja 1442 (KLA, GAFA, sig. 332 [1442 V 10]; obj. v TKL II, št. 219).

²¹ Predvsem v zbirki listin v Arhivu Republike Slovenije v Ljubljani (ARS, AS 1063), v splošni zbirki listin v Avstrijskem državnem arhivu na Dunaju (ÖStA-HHStA, AUR) in v zbirki listin stanovskih arhivov v Spodnjeavstrijskem deželnem arhivu v St. Pöltnu (NÖLA, StA Urk).

²² Leta 1435 je cesar Sigismund Luksemburški ostarelega grofa Hermana II. Celjskega poklical v Bratislavo, kjer ga je name-raval poknežiti, a je grof zbolel in tam 13. oktobra 1435 umrl.

*Plemiči iz Sajeveca*²⁹ (gl. *Genealoška preglednica 1*)

Med pomembni ortenburški vazali na Dolenjskem in Notranjskem so bili plemiči iz Sajeveca. V virih jih prvič zasledimo 10. avgusta 1332, ko sta bila brata Seibot (I.) in Tristram (I.) iz Sajeveca priči pri prodaji dveh hub na Blokah (pri Fari in na Studenem), ki ju je Elizabeta, hči Hermana iz Viševka pri Ložu in žena Janeza iz Planine, prodala Dominiku (I.) Čušperskemu.³⁰ Omenjena brata sta 25. julija 1340 od Turjaških, bratov Henrika II., Ortolfia I. in Friderika I., kupila dvor pri Goriči vasi z dvema hubama, mlinom na Bistrici, hubo v sadovnjaku in tremi hubami v bližnjih Otavicah ter desetino v Goriči vasi, Hrovači, Gorenji vasi, Zapotoku, na Vinicah, v Sušjah in na Bregu pri Ribnici.³¹ Poleg omenjene posesti na Ribniškem sta Seibot (I.) in Tristram (I.) takrat od Turjaških kupila tudi petnajst hub v bližini gradu Poljane, in sicer v (Dolenjih, Gorenjih in Srednjih) Radencih ob Kolpi. Te hube je Tristram (I.), skupaj z ženo Zofijo ter Hermanom in Tristramom (II.), sinovoma pokojnega brata Seibota (I.), 1. julija 1350 za 60 mark pfenigov oglejskega denarja prodal Ortenburžanom.³²

Poleg omenjenih Hermana in Tristrama (II.) je bil morebitni sin Seibota (I.) tudi Seibot (II.), ki je bil poročen najprej s Krumperško, drugič pa s Katariño Harder³³ in je umrl pred letom 1401.³⁴ Imel je sinove Friderika, Tristrama (III.) in Martina ter hčere Dorotejo, Kristino, Ano, Marjeto in Gundulo.³⁵ Kot očetova dediščina je bil pretežni del teh, takrat ortenburških fevdov podeljen sinu Frideriku, ki pa je že pred letom 1406 umrl. Po njegovi smrti je brat Tristram (III.) 25. maja 1406 grofu Frideriku III. Ortenburškemu prodal osem hub v gospodstvu Lož: tri na Knežji Njivi, dve v Markovcu, dve v Nadlesku in

eno v Novi vasi na Blokah.³⁶ Naslednji dan, 26. maja 1406, pa mu je grof podelil fevde pokojnega brata Friderika iz Sajeveca.³⁷ Šlo je za posest, ki so jo vazali iz Sajeveca leta 1340 kupili od Turjaških: dvor v Sajevcu, na katerem je prej živel pokojni Friderik, dvor v Slatniku, na katerem je živel Tristram (III.), poldrugo hubo in mlin v Goriči vasi in tri hube v Otavicah ter dve tretjini desetine od petnajstih hub in pol v Goriči vasi, osmih hub v Hrovači, devetih hub v Gorenji vasi, štirih hub na Bregu pri Ribnici, šestih hub na Vinicah, šestih hub v Sušjah, petih hub v (Velikem in Malem) Zapotoku, osmih hub v Jurjevici, desetih hub v Slatniku in tridesetih hub v Brežah. Tretjina desetine v Brežah se je delila na petine; dve sta šli Tristramu (III.), tri pa njegovemu (neimenovanemu) bratrancu. Tristram (III.) je 4. maja 1417 dvor v Sajevcu in nekaj desetine (dve tretjini od petnajstih hub in pol v Goriči vasi, osmih hub v Hrovači in devetih hub v Gorenji vasi) podaril sorodnikom Viljemu (I.) in Tristramu iz Valburge.³⁸ Vendar je ta desetina, verjetno po smrti Tristrama (III.), ponovno prešla v roke vazalom iz Sajeveca, saj je leta 1441 Martin iz Sajeveca, mlajši brat Tristrama (II.), od Celjskih grofov ponovno dobil v fevd desetino od petnajstih hub in pol v Goriči vasi, osmih hub v Hrovači, devetih hub v Gorenji vasi, treh hub na Bregu pri Ribnici, šestih hub na Vinicah, šestih hub v Sušjah in petih hub v Zapotoku.³⁹ Ko je Martin umrl, je skrbništvo nad njegovimi mladoletnimi otroki prevzel Jakob Strmolski. Ta je zaradi poplačila stroškov za potrebe varovanih otrok 9. maja 1445 del celjskih fevdov, ki jih je imel Martin (desetine od treh hub na Bregu pri Ribnici, šestih hub na Vinicah, šestih hub v Sušjah in petih hub v Zapotoku), prodal Viljemu (II.) in Frideriku, bratoma iz Valburge.⁴⁰

Tristram (I.), brat Seibota (I.) iz Sajeveca, je imel hčer Ano, ki se je leta 1371 poročila s Friderikom Somrakom, ortenburškim uradnikom v Radovljici;⁴¹ Tristramov sin pa je bil verjetno tudi Nikolaj (I.), ki je 24. avgusta 1396 na gradu Poljane pri Starem trgu ob Kolpi skupaj z drugimi ortenburškimi vazali potrdiril, da polje in lovišče med gospodstvom Metlika in Poljane pripadata gospodstvu Ortenburg.⁴² Nikolaj (I.) se je poročil z Elizabeto, hčerjo Ditrika s Šumberka, in ji je 11. maja 1405 s privoljenjem grofa Friderika III. Ortenburškega zastavil za jutrnjo v višini

²⁹ Nem. *von Rüzspach, von Ruspach, von Ruezspach, von Rüsspach, Ruspacher, Ruespacher* ipd.

³⁰ ARS, AS 1063, sig. 98 [1332 VIII 10].

³¹ ARS, AS 1063, sig. 6179 [1340 VII 25].

³² ÖStA-HHStA, AUR, 1350 VII 1.

³³ Katarina je bila hči Jakoba Harderja, čigar brat je bil krajši čas opat v benediktinskem samostanu Šentpavel v Labotski dolini. 15. avgusta 1404 so se namreč Elizabeta, hči pokojnega Jakoba Harderja, ter njena nečaka in nečakinja, Tristram, Martin in Doroteja, otroci pokojnega Seibota iz Sajeveca in Elizabetine sestre Katarine, s šentpavelskim opatom Ulrikom dogovorili glede neke tamkajšnje dediščinske posesti (prep. v StAStP, Cod. 3/0, f. 178; reg. v UBStP, št. 343). Šlo je za posest pri Šentpavlu v Labotski dolini, ki jo je Jakobovim otrokom 13. decembra 1356 podelil stric Henrik (II.) Harder, ki je bil v letih 1356–1357 opat v šentpavelskem samostanu (StAStP, UStP, št. 192 [1356 XII 13]; reg. v UBStP, št. 238).

³⁴ 23. marca 1401 je bila Katarina že vdova in je hubo v Šentjoštu nad Horjulom v polhograjski župniji zastavila Viridi iz Milana, vojvodinji avstrijski, za posojenih 10 mark pfenigov (ÖStA-HHStA, AUR, 1401 III 23; obj. v GZL II/42).

³⁵ Štiri sestre, Kristina, Ana, Marjeta in Gundula, so 26. avgusta 1410 prodale vso materino dediščino okoli Krumperka (ARS, AS 1063, sig. 407 [1410 VIII 26] in sig. 408 [1410 VIII 26]).

³⁶ ÖStA-HHStA, AUR, 1406 V 25.

³⁷ NÖLA, StA Urk 1686 [1406 V 26].

³⁸ ÖStA-HHStA, AUR, 1417 V 4; reg. v URGSt III, št. 325.

³⁹ ARS, AS 1073, I-57r, f. 44; StLA, HStAC 3/15, f. 44.

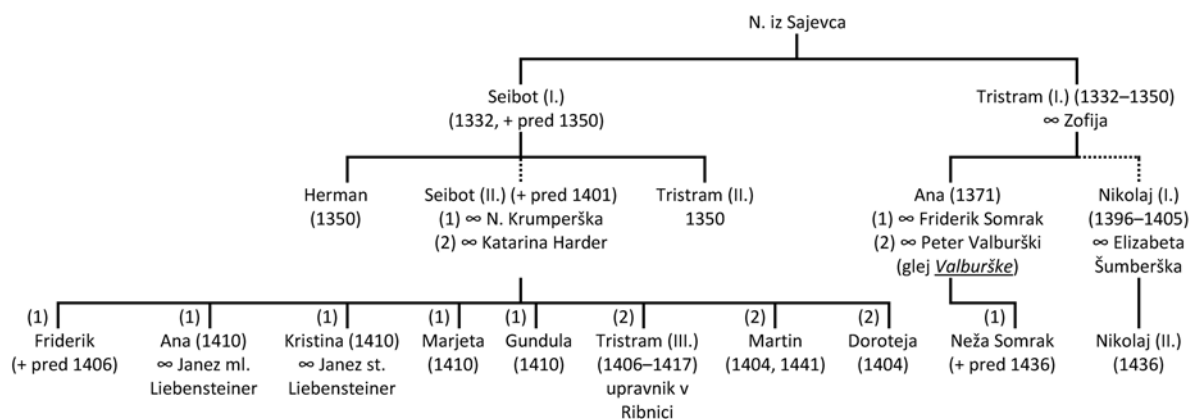
⁴⁰ NÖLA, StA Urk, sig. 2595 [1445 V 9]; ARS, AS 1073/I-57r, f. 57.

⁴¹ Friderik Somrak je 15. marca 1371 ženi Ani za jutrnjo v višini 60 mark soldov beneškega denarja zastavil svoj dvor v Lescah, desetino v Novi vasi pri Lescah (ortenburški fevd), gmajno na Gorici pri Radovljici in hišo v Radovljici (NÖLA, StA Urk, sig. 806 [1371 III 15]).

⁴² ÖStA-HHStA, AUR, 1396 VIII 24; reg. v MHVSt 7, št. 273.

Grof Friderik II. Celjski potrjuje, da je predenj prišel Jakob st. Strmolski kot zakoniti varuh otrok pokojnega Martina iz Sajeveca in ga prosil, naj desetine na Bregu pri Ribnici, Vinicah, v Sušjah in Zapotoku podeli v fevd Viljemu (II.) in Frideriku, bratoma iz Valburge, ker jih je zaradi povračila dolgov za potrebe varovanih otrok prodal njima. Grof je vse to podelil omenjenima bratoma in njunim dedičem – sinovom in iz posebne milosti tudi hčeram. Izdano v nedeljo po vnebohodu (9. maja) 1445 (NÖLA, StA Urk, sig. 2595).

Genealoška preglednica 1: plemiči iz Sajeveca (Ruespacherji).

mark šilingov dvora v Brežah in Sajevcu, pol hube v Jurjevici ter svoj delež desetini v Jurjevici, Brežah in Slatniku.⁴³ Nikolaj (II.), sin Nikolaja (I.), je imel leta 1436 v fevdu dvore v Sajevcu, Slatniku in Brežah,⁴⁴

poleg tega pa še dvor v Brežah, dve hubi in pol v Sajevcu, pol hube v Jurjevici ter tretjino desetine od hube v Brežah, Jurjevici in Slatniku.⁴⁵

⁴³ ARS, AS 1063, sig. 378 [1405 V 11].

⁴⁴ Priloga, št. 9.

⁴⁵ Priloga, št. 4.

*Dürerrerji*⁴⁶ (gl. *Genealoška preglednica 2*)

Dürrerji izhajajo iz Sušij in so bili ortenburški vazali, ki so se pozneje naselili tudi na Spodnjeavstrijskem.⁴⁷ Prva med njimi se 29. marca 1384 omenjata Bertold (I.) in Janez Zeseri Dürrer. Bertold (I.) je pečatil listino, s katero Janez Zeseri izpričuje, da je od svaka Viljema Lamberga prejel 50 mark soldov beneškega denarja kot doto ženi Kunigundi, Viljemovi sorodnici.⁴⁸ Tudi 26. junija 1384 je bil Bertold (I.) med pechatniki listine, s katero sta ortenburška grofa Albert II. (tridentinski škof) in Friderik III. Janezu Loškemu z Brega (Marofa pri Starem trgu pri Ložu) v dedni fevd podelila obsežno posest okrog Loža.⁴⁹ Bertold (I.) se kot pechatnik omenja še 19. oktobra 1388,⁵⁰ 20. aprila 1399 pa že kot gradiščan v Ložu;⁵¹ na tem položaju je omenjen še 29. aprila 1403⁵² in 30. oktobra 1404.⁵³ Njegov brat je bil morda Jakob, župnik v Ložu ter arhidiakon Kranjske in Marke, ki se prvič omenja 15. septembra 1398.⁵⁴ 14. aprila 1404 sta mu nečak Janez (I.), verjetno sin Bertolda (I.), in žena Zofija za 46 mark pfenigov prodala hubo na Velikem Vrhu v župniji Bloke.⁵⁵ Omenjeni Janez (I.) je bil med ortenburškimi vazali, ki so 24. avgusta 1396 potrjevali meje ortenburške posesti.⁵⁶ Župnik Jakob Dürrer je umrl pred letom 1415.⁵⁷

Bertold (I.) je imel istoimenskega sina Bertolda (II.), ki je bil poročen z Lindeško ter je imel sinove Boltežarja (I.), Nikolaja (II.) in Andreja (I.).⁵⁸ Med njimi je bil najdejavnejši Boltežar (I.), ki je bil v štiridesetih letih 15. stoletja tudi gradiščan v Lo-

žu.⁵⁹ Okrog leta 1445 mu je grof Friderik II. Celjski podelil v fevd pet hub pri Starem trgu pri Ložu.⁶⁰ 16. januarja 1446 je dobil v fevd še po eno hubo v Zagradcu in Mali vasi pri Grosupljem ter tretjino desetine v Zdenski vasi in Cesti v Dobropolju.⁶¹ Fevdi v Dobropolju so se okrog leta 1457 povečali še za hubi v Bruhanji vasi in Mali vasi. Dodatno pa je takrat sin Boltežar (II.) dobil v fevd obsežno posest okoli Podkuma in Loža.⁶² Njegov stric Nikolaj (II.) je kot skrbnik nečaka Friderika (II.) Dürrerja,⁶³ sina takrat že pokojnega Andreja (I.), okrog leta 1456 dobil v fevd dve hubi v Brežah in tretjino desetine v Slatniku, Brežah in Jurjevici; poleg tega pa še šest hub v Škrjančah pri Ivančni Gorici, šest hub v Jezeru pri Trebnjem in eno hubo v Brezovici pri Mirni.⁶⁴ Nikolaj (II.) je imel v fevdu tudi grad Lanšprež, tri dvore in štiri hube v Sušjah, mlin na reki Ribnici in hubo v Otavicah, po eno hubo v Podpeči in Borštu (delu Podgorice) v Dobropolju ter sedem hub v Zapužah (danes del Mirne na Dolenjskem);⁶⁵ kmalu zatem je imel Nikolaj (II.) v fevdu tudi tri hube v Rodinah pri Trebnjem, tri v Podborštu pri Šentjanžu in štiri v Jezeru pri Trebnjem.⁶⁶

Brata Boltežar (I.) in Nikolaj (II.), oba člana kranjskih deželnih stanov,⁶⁷ sta 3. februarja 1446 ustanovila spominsko obredje za pokojnega brata Andreja in svojce pri ljubljanskih frančiškanih ter za to dala posestvo pri župnijski cerkvi na Šutni pred Kamnikom.⁶⁸

V začetku 15. stoletja zasledimo tudi Nikolaja (I.) Dürrerja, ki ga ne moremo natančno sorodstveno povezati z Bertoldom (I.), a je bil morda tudi on njegov sin. Nikolaj (I.) je imel tri sinove: Bertolda (III.), Jurija (I.) in Friderika (I.), ki se skupaj z njim omenjajo 18. junija 1418.⁶⁹ Takrat jim je Herman II. Celjski podelil v fevd posest pri Gornjem Gradu, ki je bila

⁴⁶ Sušje, nem. *von der Dürr, von der Dürr, von der Durr, von der Dürr* ipd.

⁴⁷ Gl. Wissgrill, *Schauplatz*, str. 273–275.

⁴⁸ Listino je pečatil tudi Jurij iz Poljč pri Begunjah na Gorenjskem (ARS, AS 1063, sig. 251 [1384 III 29]).

⁴⁹ Prep. iz 16. stoletja v KLA, GAFA, sig. 190 [1384 VI 26]; obj. v TKL I, št. 236. Poleg samega stolpa Marof pri Starem trgu pri Ložu je bila posest še na Babni Polici, Bloški Polici, v Iga vasi, na Knežji Njivi, v Kozarišču, Markovcu, Nadlesku, Poderkvi, Podgori pri Ložu, Starem trgu pri Ložu in v »Seničah« (nekje pri Ložu). Pečatili so še Jakob Pfeffel, Herman Snežniški, Janez Lamberg in Oto z Gorij pri Bledu.

⁵⁰ KLA, GAFA, sig. 199 [1388 X 19]; obj. v TKL I, št. 247.

⁵¹ NŠAL, NŠAL 101, št. 221 [1399 IV 20].

⁵² KLA, GAFA, sig. 230; obj. v TKL II, št. 12.

⁵³ ARS, AS 1063, sig. 374 [1404 X 30].

⁵⁴ ARS, AS 1063, sig. 330 [1398 IX 15]. Jakob je na predlog Viljema Lamberga, gradiščana na Waldenbergu pri Radovljici, župnijo Zasip podelil duhovniku Petru, imenovanemu Naiger, sinu Nikolaja iz Radovljice (gl. Otorepec, Gradivo, št. 79).

⁵⁵ ARS, AS 1063, sig. 369 [1404 IV 14].

⁵⁶ ÖStA-HHStA, AUR, 1396 VIII 24; reg. v MHVSt 7, št. 273.

⁵⁷ Marko Stupel je namreč 11. decembra 1415 hubo v Depali vasi pri Domžalah v menški župniji, ki jo hasnuje Peter, prodal velesovski redovnici Doroteji, hčeri Nikolaja Sauerja, za 50 goldinarjev dobro tehtanih dukatov. Prodajalec določa, da po Dorotejini smrti huba preide v last samostana, ki se mora vsako nedeljo spominjati pokojnega župnika Jakoba Dürrerja, ki je priskrbel potreben denar za nakup hube (ARS, AS 1063, sig. 5373 [1415 XII 11]).

⁵⁸ Zahn, *Das Familienbuch*, str. 403, 404.

⁵⁹ Kot gradiščan se Boltežar omenja okrog leta 1445 (ARS, AS 1073, I-57r, f. 123) in tudi 28. marca 1447, ko je pečatil listino Janeza Goldsmida, tržana v Ložu (NŠAL, NŠAL 101, II, Stari trg pri Ložu, št. 605 [1447 III 28]; reg. v LNŠAL II, št. 605).

⁶⁰ ARS, AS 1073, I-57r, f. 123.

⁶¹ ARS, AS 1073, I-57r, f. 59'–60.

⁶² StLA, HStAC 3/17, f. 56'.

⁶³ Friderik (II.) Dürrer je bil pozneje, med letoma 1478 in 1484, glavar Pordenona (Kosi, *Spopadi*, str. 188, op. 798).

⁶⁴ ARS, AS 1073/I-2r, f. 17; StLA, HStAC 3/17, f. 5'.

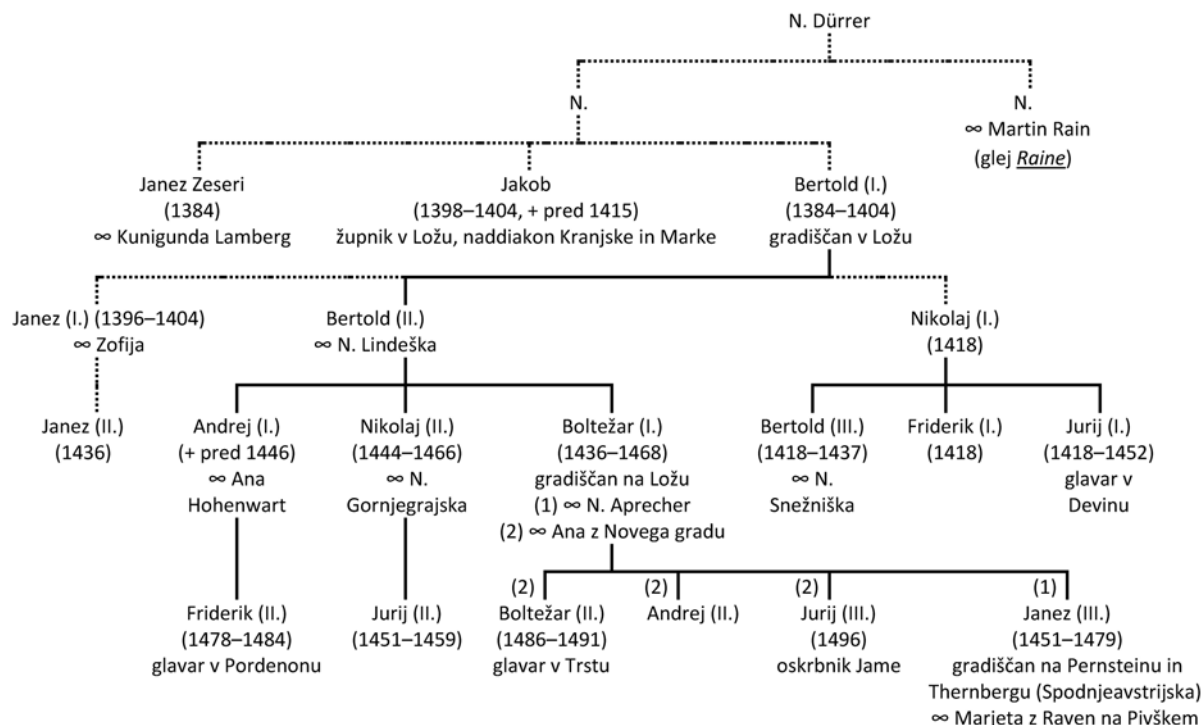
⁶⁵ ARS, AS 1073/I-2r, f. 17; StLA, HStAC 3/17, f. 6.

⁶⁶ StLA, HStAC 3/17, f. 69–69'.

⁶⁷ Oba sta leta 1446 omenjena v seznamu kranjskih deželnih stanov, Boltežar celo dvakrat – očitno gre za očeta in sina (Nared, Sezname, str. 333–334).

⁶⁸ ASFPL, ZL, 1446 II 3; obj. v GZL IX, št. 75. Za pokojnega Andreja, pokopanega v frančiškanskem samostanu v Ljubljani, naj bo v sredo ali četrtek po sv. Jakobu zvečer peta vigilija in exsequies na grobu, zjutraj peta zadušnica in pet govorjenih maš, nato exsequies na grobu. Sredi pete zadušnice mora duhovnik izreči skupno spoved in prositi za duše svojcev. Naslednji dan mora biti 30 maš. Pri vseh teh mašah, pa tudi vsako nedeljsko in praznično mašo se mora prositi za duše svojcev (gl. Snoj, Petje, str. 109).

⁶⁹ Wissgrill, *Schauplatz*, str. 273.

Genealoška preglednica 2: Dürrerji (von der Dürr, prvotno iz Sušij pri Ribnici).

prej fevd pokojnega Alberta Kozjaškega.⁷⁰ Bertold (III.) je bil verjetno poročen s Snežniško,⁷¹ omenjen je v dveh seznamih Kranjcev iz let 1421–1422⁷² in zadnjič kot pečatnik leta 1437,⁷³ njegov brat Jurij (I.) pa je bil med letoma 1448 in 1452 glavar v Devinu.⁷⁴

Sin Janeza (I.) je bil morda Janez (II.), ki je imel leta 1436 v fevdu dvor v Leskovcu pri Krškem, pet hub in pol v (Velikem oziroma Malem) Podlogu in tri travnike pri Krakovskem gozdu, dve hubi v Pristavi pod Rako, po eno hubo v Dolenjih Raduljah in Zaborštu pri Bučki ter domec v Krškem.⁷⁵

Boltežar (I.) Dürrer, ki ga zadnjič zasledimo kot pečatnika listine, izdane 11. oktobra 1468,⁷⁶ je imel

štiri sinove: Janeza (III.), Boltežarja (II.), Andreja (II.) in Jurija (III.).⁷⁷ Janez (III.) je okrog leta 1455 dobil v fevd desetino v Leskovcu pri Krškem, Venišah, na Bregah, Vihrah in Jelšah na Krškem polju.⁷⁸ Janeza (III.) med letoma 1451 in 1459 pogosto srečujemo kot pečatnika listin.⁷⁹ V letih 1478 in 1479 pa je bil gradiščan na Pernsteinu in Thernbergu na Spodnjeavstrijskem.⁸⁰

Plemiči iz Dan⁸¹ (gl. Genealoška preglednica 3) se omenjajo v 14. stoletju, prvič 23. aprila 1337, ko je Leopold iz Dan, sin Hertla Ribniškega iz Dan, s soglasjem žene Vilpurge, sina Nikolaja ter bratov Bernarda in Bertolda stiskemu opatu Juriju in samostanu prodal tri hube v Poljanah pri Stični.⁸² Bertold

⁷⁰ Albert Kozjaški je bil v letih 1388 in 1400 glavar v Kostanjevici, ko so jo imeli v zastavi Ortenburžani (gl. Kos, *Vitez in grad*, str. 164).

⁷¹ 21. aprila 1428 je Jurij Snežniški z namenom ustanovitve zgodnje maše v cerkvi sv. Petra v Ložu prodal hubo na Volčjem v župniji Bloke, ki je bila oglejski fevd, cerkvenim ključarjem za 33 mark in 100 soldov beneškega denarja. Listino je poleg izstavitelja pečatil tudi njegov svak Bertold (III.) Dürrer (NŠAL, NŠAL 101, II, Stari trg pri Ložu, št. 601 [1428 IV 21]; reg. v LNSAL II., št. 601).

⁷² Nared, Seznami, str. 330, 332.

⁷³ Takrat je pečatil neko listino bratov Čreteških, ki naj bi bila nekoč med turjaškimi listinami (gl. Wissgrill, *Schauplatz*, str. 273). Je pa Bertold 2. avgusta 1430 pečatil listino, s katero je Štefan Nundorfer, kolar v Ribnici, domači župnijski cerkvi zastavil hubo v Lopati v Suhi krajini za 57 goldinarjev dobro tehtanih dukatov (ARS, AS 1063, sig. 501 [1430 VIII 2]).

⁷⁴ Wissgrill, *Schauplatz*, str. 273.

⁷⁵ ARS, AS 1073, I-57r, f. 82'; StLA, HStAC 3/15, f. 109'.

⁷⁶ Takrat je Mihael Ritter iz Podcerkve (pri Starem trgu pri Ložu) prodal rovt z vsem, kar sodi zraven, cerkvi sv. Primoža

in Klemenca v Otoku ob Cerkniškem jezeru za 18 ogrskih zlatnikov (NŠAL, NŠAL 101, II, Stari trg pri Ložu, št. 607; reg. v LNSAL II, št. 607).

⁷⁷ HA-GNM, Urk, sub dat. [1456 III 16]; reg. v RKF XIX, št. 442. Cesar Friderik III. je 16. marca 1454 Boltežarjevemu sinovom Janezu, Boltežarju, Andreju in Juriju podelil v fevd osem hub na Rakitni, štiri v (Gorenjem oziroma Spodnjem) Jelenju, dve v Klenoviku (zaselku Prevega pri Polšniku), eno v Magolniku in eno v Osredku (pri Podkumu). To posest je imel prej v fevdu oče Boltežar (StLA, HStAC 3/17, f. 56').

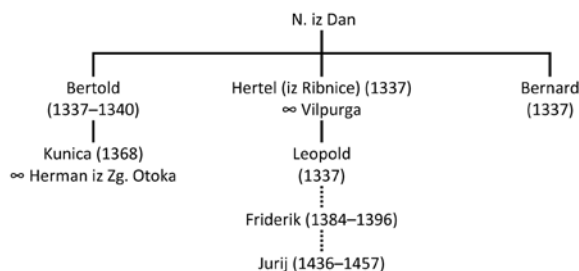
⁷⁸ ARS, AS 1073/I-3r, f. 27'; StLA, HStAC 3/17, f. 69.

⁷⁹ Za samostan Pleterje (ARS, AS 1063, sig. 5608 [1451 III 1]; ARS, AS 1063, sig. 5610 [1453 III 4]) in za Freichawerje z Vrhovega pri Sentjerneju (NŠAL, NŠAL 101, II, Vače, št. 622 [1456 XII 6]; ARS, AS 1063, sig. 676 [1459 XII 21]).

⁸⁰ Wissgrill, *Schauplatz*, str. 273.

⁸¹ Nem. *aus dem Poden, de Podem, von Poden* ipd.

⁸² Prep. iz 18. stoletja v SAS, ZKL [1337 IV 23]; obj. v CKL I, št. 166; reg. v Grebenc, *Gospodarska ustanovitve*, št. 164.

Genealoška preglednica 3: plemiči iz Dan (Podem).

Matija iz Nemške vasi se poravnava z grofom Friderikom III. Ortenburškim glede činža, ki so ga na njegovih posestih protipravno pobirali ortenburški uradniki. Pečatila sta Friderik (IV.) Čušperski in Herman Durstel. Izdano v soboto pred nedeljo Reminiscere v postu (14. marca) 1394 (ÖStA-HHStA, AUR, 1394 III 14).

se kot priča omenja še 25. julija 1340,⁸³ njegova hči Kunica, ki je bila poročena s Hermanom z Zgornjega Otoka pri Mošnjah, pa 4. julija 1368.⁸⁴

Proti koncu 14. stoletja se med ortenburškimi vazali omenja tudi Friderik iz Dan, ki je bil morda Leopoldov sin – prvič 1. junija 1384 med pričami v Čedadu, ko oglejski patriarh Filip iz Alenčona Jakobu Strmolskemu, župniku v Lanišču, in Jakobu Staynerju kot pravnima zastopnikoma grofov Alberta II. in Friderika III. Ortenburškega podeli v fevd grad Lož z vsem pripadajočim;⁸⁵ in drugič 24. avgusta 1396, ko s številnimi ortenburškimi vazali potr-

juje, da polje in lovišče med gospostvoma Metlika in Poljane pripadata gospostvu Ortenburg.⁸⁶

Iz njihovega rodu izhaja tudi Jurij, ki je leta 1436 od Celjskih grofov dobil v fevd dvor v Danah, na katerem je takrat bival in so mu pripadale štiri hube. V fevdu je imel še šest hub v Kotu pri Ribnici, štiri hube in pol ter mlin v Jurjevici,⁸⁷ poldrugo hubo v Brežah, posest v Lipovšici, opuščeni dvor južno od Bukovice in žago na reki Ribnici, verjetno na mestu, kjer se vanjo izliva potok Smečec. Opuščenemu dvoru so pripadale tri hube; ležal je na vzpetini, kjer

izvira omenjeni potok Smečec. Posest dvora je segala od izvira potoka do gozdne meje Velike gore na eni strani ter od izvira potoka do višine »Kramitach« (morda gre za današnji vrh Vinograd) proti Ugarju na drugi strani. Les in pašniki izven omenjenih mejnikov proti vodi v dolini Ribnice so bili v skupni srenjski rabi z drugimi vasi v ribniški pokrajini.⁸⁸ Vso to nekdanjo ortenburško posest je imel Jurij v fevdu še vsaj do leta 1457.⁸⁹

⁸³ ARS, AS 1063, sig. 6179 [1340 VII 25].

⁸⁴ ARS, AS 1063, sig. 5113 [1368 VII 4].

⁸⁵ ÖStA-HHStA, AUR, 1384 VI 1.

⁸⁶ ÖStA-HHStA, AUR, 1396 VIII 24; reg. v URGSt III, št. 273.

⁸⁷ Jurij iz Dan je dve hube in pol v vasi Jurjevica zastavil Boltežarju Lambergu (ARS, AS 1073, I-57r, f. 15; StLA, HStAC 3/15, f. 14).

⁸⁸ ARS, AS 1073, I-57r, f. 15; StLA, HStAC 3/15, f. 13'.

⁸⁹ ARS, AS 1073, I-2r, f. 20'; StLA, HStAC 3/17, f. 22.

*Vazali iz Nemške vasi*⁹⁰

Prva omemba ortenburškega vazala, imenovane-ga po Nemški vasi, je iz 14. marca 1394.⁹¹ Takrat se omenja Matija iz Nemške vasi oziroma »Bavarske vasi«, kakor se je naselje imenovalo še v 15. stoletju. Njegov sorodnik je bil verjetno Henrik iz Nemške vasi; ta je imel pred letom 1417 v zastavi dvor v Sajevcu, ki ga je za 90 mark pfenigov oglejskega denarja prodal Tristramu (III.) iz Sajeveca, ta pa ga je 4. maja 1417 podaril sorodnikom Viljemu (I.) in Tristramu iz Valburge.⁹²

Leta 1436 se med celjskimi vazali omenja Viljem iz Nemške vasi, ki je takrat dobil v fevd dvor in hubo v Nemški vasi, hubo v Prigorici, hubo v Lipovcu in hubo v Dolenjih Lazih. V fevd je dobil tudi dve hubi v Ponovi vasi in pet hub v Mali vasi (danes del Iške), kar je bil prej fevd Ane in Urše, hčera pokojnega Ostermana iz Mačerol.⁹³ Omenjeno posest je imel Viljem v fevdu tudi leta 1457.⁹⁴ Dvor v Nemški vasi je imel pred Viljemom iz Nemške vasi v fevdu Jurij Čušperški.⁹⁵ Viljem je bil tudi član kranjskih dežel-nih stanov leta 1446.⁹⁶

*Vazali iz Sodražice*⁹⁷

Med celjskimi vazali zasledimo tudi Heranda iz Sodražice; ta je imel leta 1436 v fevdu posest v Zapotoku, ki jo je hasnoval podložnik Gregor Košica.⁹⁸

*Vazali z Brega pri Ribnici*⁹⁹

Celjsko posest je imela leta 1436 v fevdu tudi Ana z Brega pri Ribnici, soproga Štefana Ebrarna.¹⁰⁰ Ana je verjetno poimenovana po naselju Breg in ne po dvoru, ki so ga takrat imeli v fevdu Čušperški.¹⁰¹

Čušperški (gl. Genealoška preglednica 4)

Plemiči, imenovani po Čušperku, so bili tako turjaški kakor tudi ortenburški in pozneje celjski vazali. Ko je Engelbert II. Turjaški 7. aprila 1220 bratom Karlu, Rupertu in Albertu iz Loža podelil v fevd Sodražico, se med pričami listine omenja tudi turjaški vazal Hartvik Čušperški.¹⁰² Po izumrtju Turjaških je oglejski patriarh gospodstvo Čušperk podelil v fevd

grofu Hermanu II. Ortenburškemu, ta pa je turjaške viteze zamenjal s svojimi. Prvi med njimi se 9. aprila 1275 omenja Bernard Čušperški,¹⁰³ nato 15. avgusta 1276 brata Hohold in Ulrik (I.) [Chater]¹⁰⁴ ter 8. maja 1301¹⁰⁵ in 22. junija 1304¹⁰⁶ tudi Friderik (I.) Chater. V darovnici stiškemu samostanu iz leta 1308,¹⁰⁷ ki je bila spisana v Dobropolju, se med pričami omenjajo: brata Herman (I.) in Dominik (I.) Čušperška, sinova neimenovanega brata Friderika (I.) Chaterja,¹⁰⁸ torej njegova nečaka, in Friderik (II.) [Chater] Čušperški,¹⁰⁹ ki je bil verjetno sin Friderika (I.) Chaterja; pričal je tudi Ulrik (I.) Chater. Brata Herman (I.) in Dominik (I.) se skupaj s svojim stricem omenjata tudi 22. junija 1316.¹¹⁰ Dominik (I.) se nato omenja 28. marca 1322 skupaj s sorodnikom Ulrikom (II.) Gepawerjem, sinom Eberharda

¹⁰³ Takrat je Friderik iz Mirne samostanu v Stični prodal svojo vas Zagorica pri Čatežu za 36 mark pfenigov dunajskega denarja; na zadnjem mestu se med pričami omenja Bernard Čušperški (prep. iz 18. stoletja v SAS, ZKL [1275 IV 9]; obj. v Baraga, Grad Mirna, št. 17; reg. v Grebenc 1973, št. 68).

¹⁰⁴ ÖStA-HHStA, AUR, 1276 VIII 15; reg. v RGTG II, št. 177; MHDC V, št. 213. V prvi polovici 14. stoletja so bili na ortenburškem Waldenbergu (pri Radovljici) plemiči po imenu Geschlecht. Tako se 22. junija 1304 omenja Ulrik (ÖStA-HHStA, AUR, 1304 III 22 (dve listini)), med številnimi brati pa se 5. aprila 1343 omenjata tudi Hohold in še en Ulrik (ARS, AS 1063, sig. 117 [1343 IV 5], sig. 118 [1343 IV 5]). Ta dva sta sicer živila prepozno, da bi ju lahko enačili s plemičema na Čušperku, a so podobna imena in grbi sila zgovorni in le domnevamo lahko, da so Ortenburžani Čušperk naselili s kastelani iz rodu waldenberških Geschlechtov (prim. Adam, Donesek k rodoslovju, str. 10).

¹⁰⁵ Takrat je Majnhard IV. Turjaški samostanu v Stični podaril hubo v Polici (pri Grosupljem), da bi bil pokopan v samostanski kapeli sv. Katarine. Med pričami se takoj za župnikom Jakobom iz Šentvida pri Stični omenja Friderik Chater (prep. iz 18. stoletja, obj. v AS-DS, št. 16; reg. v Grebenc, Gospodarska ustanovitvev Stične, št. 107).

¹⁰⁶ Takrat sta brata Ditmar in Ulrik z Greifenfelsa grofu Frideriku II. Ortenburškemu prodala osem kmetij v Suhi pri Predosljah za 60 mark pfenigov oglejskega denarja (ÖStA-HHStA, AUR, 1304 III 22; obj. v GZL XI, št. 32). Njun oče Ditmar z Greifenfelsa in sorodnik Oton z Vivšnika/Weißenegga sta grofu jamčila za prodajo (ÖStA-HHStA, AUR, 1304 III 22; reg. v MHDC VII, št. 224). Pri obeh listinah, izdanih v Ljubljani, so bile priče: savinjski arhidiacon Witigo, stolnik Popo s Kraiga, točaj Rajner III. Ostroviški, Ulrik s Silberberga, Friderik (I.) Chater, Ulrik Geschlecht, Markvard iz Polhovega Gradca, Albert Sommerecker, Majnhard iz Gorij in Friderik iz Kompolja pri Krašnji.

¹⁰⁷ Takrat je Viljem Piber stiškemu samostanu deloma podaril, deloma prodal tri in pol hube na Glogovici. Reg. v AS-PS, str. 378–379 pod letnico 1308; Grebenc, Gospodarska ustanovitvev Stične, št. 124 (pod letnico 1308) in št. 134 (pod letnico 1318).

¹⁰⁸ Morda je bil oče Hermana (I.) in Dominika (I.) leta 1276 omenjeni Hohold Čušperški.

¹⁰⁹ Friderik je verjetno istoveten s Friderikom Chaterjem, ki se omenja leta 1340 (ARS, AS 1063, sig. 6179 [1340 VII 25]) in zadnjič leta 1355 (ARS, AS 1063, sig. 6779 [1355 VIII 5]).

¹¹⁰ Takrat se je grof Majnhard I. Ortenburški pomiril s svojim stricem, grofom Henrikom Goriškim, in imenoval pet svojih služabnikov, med njimi tudi Friderika (I.) Chaterja ter brata Hermana (I.) in Dominika (I.) Čušperška, ki naj bi bdeli nad ohranitvijo miru (ÖStA-HHStA, AUR, 1316 VI 22; reg. v MDC VIII, št. 324).

⁹⁰ Nem. von Payerischdorf, vonn Payersdorff ipd.

⁹¹ ÖStA-HHStA, AUR, 1394 III 14; reg. v URGSt III, št. 268.

⁹² ÖStA-HHStA, AUR 1417 V 4; reg. v URGSt III, št. 325.

⁹³ Priloga, št. 10.

⁹⁴ StLA, HStAC 3/17, f. 8'.

⁹⁵ Priloga, št. 1.

⁹⁶ Nared, Seznam, str. 334.

⁹⁷ Nem. von Strodasicz.

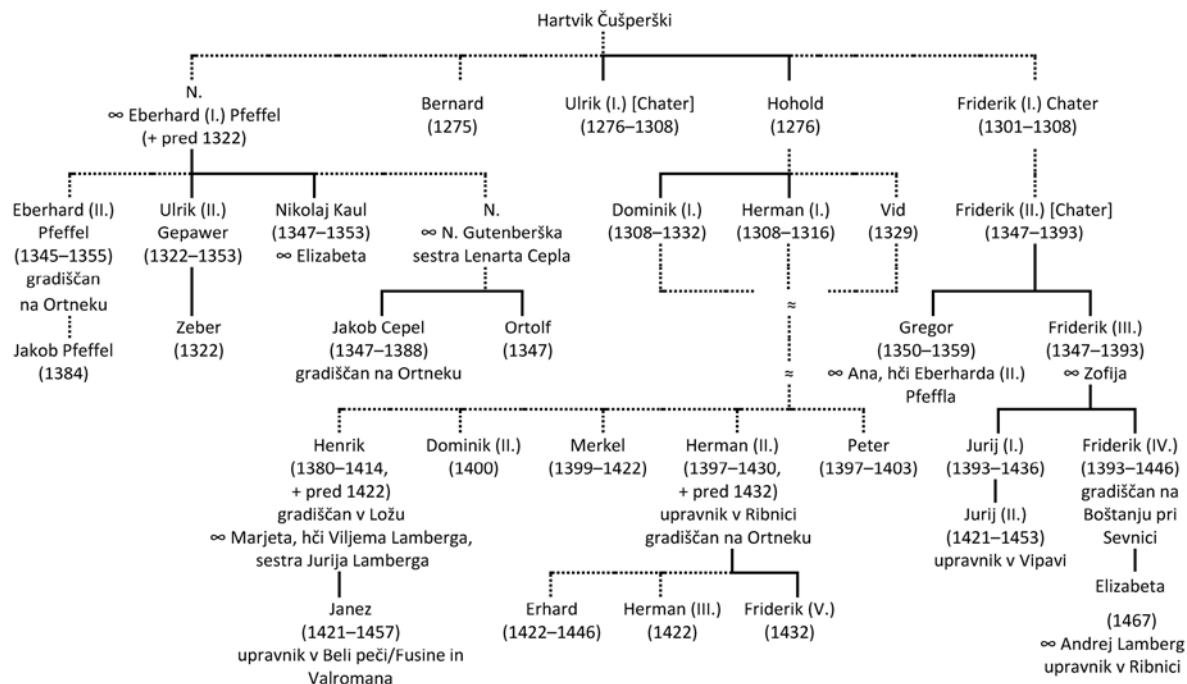
⁹⁸ Priloga, št. 11.

⁹⁹ Nem. von Willigen Rayn.

¹⁰⁰ Priloga, št. 8.

¹⁰¹ Priloga, št. 13.

¹⁰² ARS, AS 1063, sig. 6719 [1220 IV 7]; obj. v UBKr II, št. 34; reg. v GZS 5, št. 310.

Genealoška preglednica 4: Čušperški (von Zobelsberg).

(I.) Pfeffla, in Friderikom z Osolnika, takrat imenovan tudi po Čušperku.¹¹¹ Dominik (I.) se skupaj s svojim morebitnim bratom Vidom Čušperškim omenja še 10. avgusta 1329¹¹² in zadnjič 10. avgusta 1332.¹¹³ Eberhard (I.) Pfeffel, ki je bil verjetno poročen s Čušperško, je imel poleg že omenjenega sina Ulrika (II.) Gepawerja še vsaj dva sinova, Nikolaja Kaula¹¹⁴ in verjetno tudi Eberharda (II.) Pfeffla.¹¹⁵

¹¹¹ Takrat sta Ulrik (II.) Gepawer in Dominik (I.) Čušperški v Kamniku pod Krimom za Ulrikovega sina Zebrisa spisal da-rovnico bistrski kartuziji za tri hube v Dobcu; porok Friderik je tu naslovljen kot »dictus Ozzelnikar de Zobelsperch« (ARS, AS 1063, sig. 4782 [1322 III 28]; obj. v GZL XI, št. 39). Friderik je na Čušperku živel le krajši čas.

¹¹² Takrat se je grof Majnhard I. Ortenburški zavezal spoštovati določila poravnave z Volkerjem II. in Herbardom V. Turjaškim (KLA, GAFA, sig. 36 [1329 VIII 10]; obj. v TKL I, št. 48).

¹¹³ Takrat je Elizabetha, hči Hermana iz Viševka pri Ložu in žena Janeza iz Planine, Dominiku Čušperškemu prodala dve hube na Blokah (pri Fari in na Studenem). Med pričami sta bila tudi brata Seibot (I.) in Tristram (I.) iz Sajevca (ARS, AS 1063, sig. 98 [1332 VIII 10]).

¹¹⁴ Nikolaj Kaul s Čušperka se prvič omenja 20. novembra 1347, ko je prodal neko hubo v župniji Marijinega rojstva v Šmarju pri Ljubljani. Listino, izdano v Ljubljani, je poleg Nikolaja pečatil še njegov bratranec Friderik (III.) Čušperški (ARS, AS 1063, sig. 136 [1347 XI 20]). Nikolaj Kaul se z ženo Elizabeto zadnjič omenja 3. aprila 1353, ko hubo na Malem Vrhu pri Šmarju proda Vulfinu Omeju iz Ribnice, ki jo je kupil za večno luč v domači cerkvi sv. Štefana. Listino je pečatil tudi Nikolajev brat Ulrik (II.) [Gepawer] s Čušperka (ARS, AS 1063, sig. 158 [1353 IV 3]).

¹¹⁵ Eberhard (II.) Pfeffel se 12. novembra 1335 omenja kot gradiščan na Ortneku (ARS, AS 1063, sig. 6140 [1335 XI 12]). Najverjetneje gre za sina istoimenskega očeta, ki je bil pred 28. marcem 1322 že pokojni (ARS, AS 1063, sig. 4782 [1322 III 28]; obj. v GZL XI, št. 39).

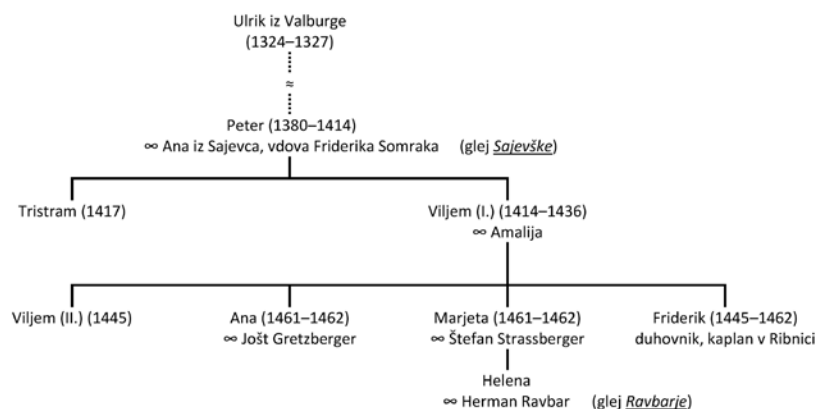
V drugi polovici 14. stoletja je bil med Čušperškimi najbolj dejaven Friderik (III.), verjetno sin Friderika (II.) Chaterja, ki je imel brata Gregorja.¹¹⁶ Poročen je bil z Zofijo, s katero je imel sinova Friderika (IV.) in Jurija (I.). Friderik (III.) je bil eden najzanesljivejših ortenburških vitezov, dejaven na Notranjskem, Dolenjskem in Gorenjskem. Omenja se med letoma 1347 in 1393.¹¹⁷ Oba njegova sinova sta bila celjska vazala. Leta 1436 je imel Friderik (IV.) v fevdu grad Boštanj pri Sevnici in številno okoliško posest,¹¹⁸ Jurij (I.) pa dvor v Bukovici, dvor v Goriči vasi, hubo v Nemški vasi ter dvor pri sv. Martinu (gre za predhodnika poznejšega gradu Boštanj pri Velikem Mlačevem), ki ga je nekoč zgradil njegov sorodnik Nikolaj Kaul, skupaj s travnikom in mlinom ter poldrugo hubo na Velikem Mlačevem.¹¹⁹

¹¹⁶ Prvič omenjen 1. novembra 1350, ko daje Eberhart (II.) Pfeffel svoji hčeri Ani, Gregorjevi ženi, za jutrnjo 18 kmetij na Rašici, med Ortnekom in Turjakom (ARS, AS 1063, sig. 6250 [1350 XI 1]; prim. tudi Adam, *Grad Kamen*, str. 27). Gregor je omenjen tudi 4. aprila 1359 (ARS, AS 1063, sig. 167 [1359 IV 4]).

¹¹⁷ ARS, AS 1063, sig. 131 [1347 II 2]; KLA, GAFA, sig. 74 [1353 III 12]; ÖStA-HHStA, AUR, 1353 VII 21; ARS, AS 1063, sig. 4598 [1354 VII 13]; KLA, GAFA, sig. 84 [1356 I 7]; ARS, AS 1063, sig. 6307 [1357 VII 18], sig. 6780 [1358 IV 28]; KLA, GAFA, sig. 92 [1358 V 4]; ARS, AS 1063, sig. 167 [1359 IV 4]; KLA, GAFA, sig. 98 [1359 VI 5]; ARS, AS 1063, sig. 6783 [1360 V 31]; KLA, GAFA, sig. 114 [1363 VIII 22]; KLA, GAFA, sig. 118 [1364 VI 26], sig. 120 [1364 VIII 3], sig. 121 [1364 VIII 3], sig. 122 [1364 VIII 3], sig. 134 [1367 X 23]; ARS, AS 1063, sig. 6502 [1380 XII 21], sig. 4380 [1393 III 19].

¹¹⁸ ARS, AS 1073/1-57r, f. 91, 108; StLA, HSStAC 3/15, f. 113.

¹¹⁹ Priloga, št. 1.

Genealoška preglednica 5: plemiči iz Valburge (von Sand Walpurg).

Nejasen je pojav Gutenberških Ceplov na Čušperku. Ko je ortenburški gradiščan Jakob Cepel 12. septembra 1367 v Ribnici pečatil listino, s katero je Tomaž iz Zapotoka ribniškemu tržanu Mihaelu prodal dvor v Zapotoku, na pečatu jasno razberemo napis »s. Iocobi de Zobelsprch«.¹²⁰ Kot kaže, se je nekdo od Čušperških poročil s sestro Lenarta Cepla z Gutenberga in v zakonu z njo imel vsaj dva sinova, Jakoba in Ortolfa, pri čemer je Jakob izrecno naveden kot Cepel.¹²¹

Na prehodu v 15. stoletje se omenja še pet bratov oziroma bratrancev, imenovanih po Čušperku, in sicer: Peter,¹²² Merkel,¹²³ Dominik (II.),¹²⁴ Herman (II.)¹²⁵ in Henrik.¹²⁶ Od Čušperških v seznamih kranjskega plemstva in deželnihih stanov najdemo Hermana (II.) in (njegovega sina) Hermana (III.), Friderika (IV.), Merkla, Erharda, Janeza in Jurija (II.).¹²⁷

Plemiči iz Valburge¹²⁸ (gl. Genealoška preglednica 5)

Ortenburški in celjski vazali so bili tudi plemiči iz Valburge pri Smledniku, ki so imeli posestva prvotno le na Gorenjskem. Njihov začetnik je Ulrik iz Valburge, ki se omenja med letoma 1324 in 1327.¹²⁹ Njegov potomec (najverjetneje vnuk) je bil Peter, ki se prvič omenja 25. januarja 1380, ko mu je grof Friderik III. Ortenburški v znak zvestobe podelil v fevd posest v Predtrgu pred Radovljico.¹³⁰ 24. junija 1394 mu je grof Herman II. Celjski podelil v fevd dvor in tri hube v Valburgi, tri hube in domec na Podreči ter po eno hubo v Hrašah, Polju pri Vodica in (Spodnjih ali Zgornjih) Pirničah.¹³¹ Del te posesti (tri hube v Valburgi, domec na Podreči in huba v Polju pri Vodica) je bil 18. aprila 1414 po Celjskih grofihih podeljen v fevd Petrovemu sinu Viljemu (I.) kot očetova dediščina.¹³²

Vazali iz Valburge so bili sorodniki vazalov iz Sajevca, saj je bil Peter iz Valburge poročen z Ano, hčerjo Tristrama (I.) iz Sajevca in vdovo Friderika Somraka, ortenburškega upravnika v Radovljici. Tako je 4. maja 1417 Tristram (II.) iz Sajevca sorodnikoma, že omenjenemu Viljemu (I.) iz Valburge in njegovemu bratu Tristramu, podaril dvor v Sajevcu ter dve tretjini desetine od petnajstih hub in pol v Goriči vasi, osmih hub v Hrovači in devetih hub v Gorenji vasi.¹³³ Te ortenburške fevde je Viljemu (I.) 12. maja 1436 potrdil tudi grof Friderik II. Celjski. Viljem (I.) je dobil v fevd dvor in dve tretjini desetine od desetih hub v Sajevcu, dvor v Bukovici, dve hubi in pol ter mlin v Goriči vasi, tri hube v Otavicah, dve tretjini desetine od osmih hub v Jurjevici ter polo-

¹²⁰ ARS, AS 1063, sig. 6406 [1367 IX 12].

¹²¹ 23. aprila 1347 je v Škofji Loki Lenart Cepel z Gutenberga s soglasjem žene Vilburge in Jakoba Cepla ter Ortolfa, sinov svoje sestre, Henriku, staremu sodniku v Loki, prodal štiri hube na Laborah ob Savi (ARS, AS 1063, sig. 132 [1347 IV 23]).

¹²² Omenjen med letoma 1397 in 1403 (ARS, AS 1063, sig. 321 [1397 XI 30], sig. 362 [1403 IV 24], sig. 363 [1403 IV 24]).

¹²³ Omenjen 12. oktobra 1399 (ÖStA-HHStA, AUR, 1399 X 12).

¹²⁴ Omenjen 24. aprila 1400 (KLA, GAFA, sig. 220 [1400 IV 24]).

¹²⁵ Omenjen med letoma 1397 in 1423 (ARS, AS 1063, sig. 321 [1397 XI 30]; KLA, GAFA, sig. 220 [1400 IV 24]; ARS, AS 1063, sig. 439 [1416 XI 8]; ÖStA-HHStA, AUR, 1417 V 4; ARS, AS 1063, sig. 478 [1423 IX 29], sig. 5018 [1430 VIII 2]).

¹²⁶ Omenjen med letoma 1380 in 1414 (ARS, AS 1063, sig. 6502 [1380 XII 21]; ARS, AS 1063, sig. 245 [1382 V 25]; KLA, GAFA, sig. 199 [1388 X 19]; ARS, AS 1063, sig. 282 [1391 VIII 16], sig. 286 [1392 III 12], sig. 287 [1392 III 13]; NŠAL, NŠAL 101, II, Stari trg pri Ložu, sig. 599 [1393 III 12]; ARS, AS 1063, sig. 321 [1397 XI 30], sig. 362 [1403 IV 24], sig. 363 [1403 IV 24]; ÖStA-HHStA, AUR, 1414 V 1).

¹²⁷ Nared, Sezname, str. 330–334.

¹²⁸ Nem. von Sand Walpurg, von Sand Walpurg, Waldpürger ipd.

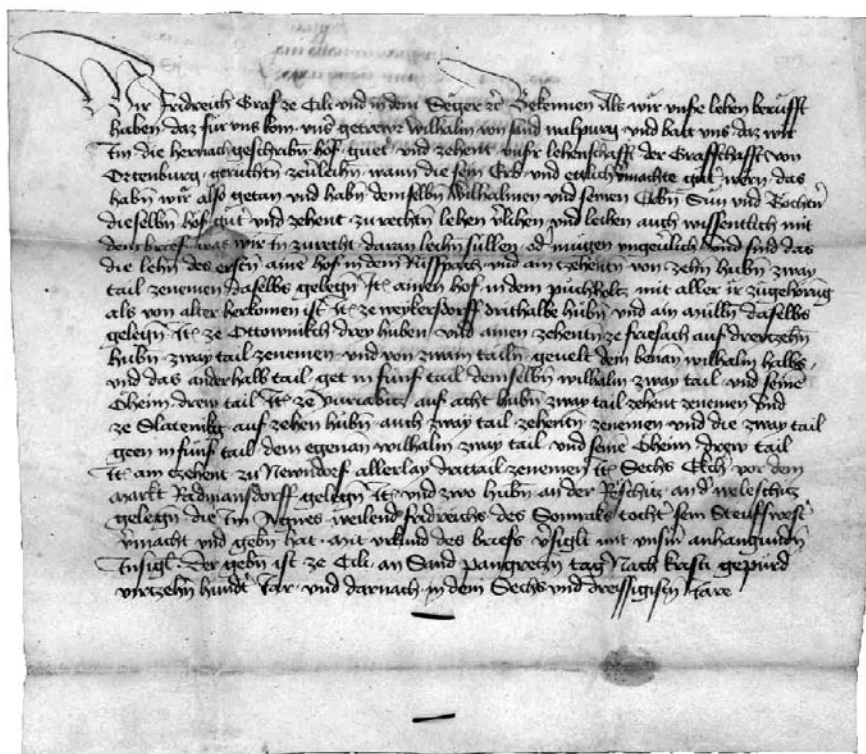
¹²⁹ Omenjen 20. decembra 1324 (NŠAL, NŠAL 101, št. 97 [1324 XII 20]) in 9. april 1327 (ARS, AS 1063, sig. 4019 [1327 IV 9]; reg. v CKL I, št. 119).

¹³⁰ NÖLA, StA Urk, sig. 1024 [1380 I 25].

¹³¹ NÖLA, StA Urk, sig. 1348 [1394 VI 24].

¹³² NÖLA, StA Urk, sig. 1891 [1414 IV 18].

¹³³ ÖStA-HHStA, AUR, 1417 V 4; reg. v URGSt III, št. 325.

Grof Friderik II. Celjski podeli Viljemu (I.) iz Valburge fevde na Ribniškem (dvora v Sajevcu in Bukovici, posestva v Goriči vasi in Otavica ter desetine v Sajevcu, Jurjevici, Brežah in Slatniku) in pri Radovljici na Gorenjskem (Predtrg, Nova vas pri Lescah in Rečica pri Bledu). Izdano v Celju na dan sv. Pankracija (12. maja) 1436 (NÖLA, StA Urk, sig. 2377).

vico desetine od tridesetih hub v Brežah in desetih hub v Slatniku; druga polovica te desetine se je delila na petine: dve sta šli Viljemu (I.), tri pa njegovemu (neimenovanemu) sorodniku. Po svoji polsestri Neži Somrak je takrat dobil v fevd še tretjino desetine v Novi vasi pri Lescah, šest njiv v Predtrgu pri Radovljici in hubi na Rečici pri Bledu.¹³⁴ Grof Friderik II. Celjski je Viljemu (I.) leta 1436 podelil v fevd še hubo v Goriči vasi.¹³⁵

Sinova Viljema (I.) iz Valburge, Viljem (II.) in Friderik, sta 9. maja 1445 od Jakoba Strmolskega, skrbnika mladoletnih otrok pokojnega Martina iz Sajevca, kupila del posesti, ki so jo imeli v fevdu vazali iz Sajevca, in sicer: dve tretjini desetine od treh hub na Bregu pri Ribnici, šestih hub na Vinicah, šestih hub v Sušjah in petih hub v Zapotoku.¹³⁶ Kot kaže, sta bila po letu 1457 tako oče Viljem (I.) kot tudi njegov sin Viljem (II.) že pokojna, fevdi pa so prešli v last mlajšega brata Friderika, ki je bil duhovnik in je imel beneficij kaplana pri oltarjih Naše ljube Gospe ter Mohorja in Fortunata v Ribnici.¹³⁷ Ta je

del fevdov prodal: desetino od petnajstih hub in pol v Goriči vasi Andreju Lambergu,¹³⁸ dvor v Sajevcu in dve tretjini desetine obeh dvorov v Sajevcu pa Janezu Čušperskemu.¹³⁹ Friderik je 29. septembra 1461 s svojima sestrama Ano, ženo Jošta Gretzbergerja, in Marjeto, ženo Štefana Strassbergerja, sklenil dogovor o delitvi dediščine po pokojnem očetu Viljemu (I.) in materi Amaliji.¹⁴⁰ Marjeta je 10. aprila 1462 svojo polovico dvora za 226 ogrskih goldinarjev prodala svoji sestri Ani.¹⁴¹

Raini¹⁴² (gl. Genealoška preglednica 6)

Za ortenburške vazale Raine (Breške) se je domnevalo, da je bil njihov viteški dvor morda Breg ob Kokri, vendar vsi do sedaj znani viri kažejo, da je bil to verjetneje Breg pri Begunjah.¹⁴³ Dvor na Bregu pri Begunjah je prvič omenjen kot celjski fevd Rainov

¹³⁸ StLA, HStAC 3/17, f. 3'.

¹³⁹ StLA, HStAC 3/17, f. 56', 70.

¹⁴⁰ NÖLA, StA Urk, sig. 2922 [1461 IX 29].

¹⁴¹ NÖLA, StA Urk, sig. 2935 [1462 IV 10].

¹⁴² Nem. *ab dem Rain, von Rayn* ipd.

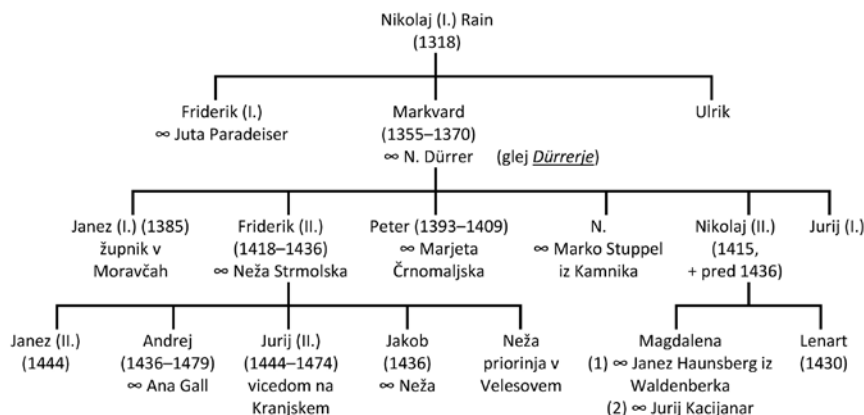
¹⁴³ Gl. Otorepec, Občina Predvor, str. 85; Oitzl, Poselitvena slika, str. 309, op. 124. Več o rodbini Rain (Breških) gl. Slana, Grad Strmol, str. 159–167 in priloženo genealoško preglednico (Rodbina vitezov Strmolskih in povezava z rodbino Breških).

¹³⁴ NÖLA, StA Urk, sig. 2377 [1436 V 12]; ARS, AS 1073/I-57r, f. 20; StLA, HStAC 3/15, f. 17.

¹³⁵ Priloga, št. 12.

¹³⁶ NÖLA, StA Urk, sig. 2595 [1445 V 9]; ARS, AS 1073/I-57r, f. 57'.

¹³⁷ StLA, HStAC 3/17, f. 27'.

Genealoška preglednica 6: Raini (prvotno z Brega [pri Begunjah]).

leta 1436, ko ga je grof Friderik II. Celjski podelil v fevd Frideriku (II.) Rainu.¹⁴⁴ Friderik (II.) in njegova nečakinja Magdalena, hči pokojnega brata Nikolaja (II.),¹⁴⁵ sta takrat od grofa Friderika II. Celjskega prejela v fevd obsežne ortenburške fevde, in sicer: poleg že omenjenega dvora na Bregu pri Begunjah še dvor v Nemški vasi, hubi v Prigorici, hubo v Lipovcu, hubo v Jurjevici, dve hubi, mlin in desetino v Zamostcu, hubi v Sodražici, hubo v Borštu (danes del naselja Podgorica v Dobropolju), hubi v Starem trgu ob Kolpi, šestino desetine v Dolenji vasi, Prigorici, Nemški vasi in Slovenski vasi, royte pri Otavica ter posest na Koroškem (dve hubi v Šentpetru in eno v Kazazeh, oboje danes del Špitala ob Dravi). Friderikova žena Neža pa je dobila v fevd dvor v Begunjah in štiri hube v kraju Erlach (»Jelše«, nekdanje naselje pri Radovljici).¹⁴⁶ Po smrti Friderika (II.) Raina so bili 6. junija 1444 ti fevdi podeljeni sinu Janezu (II.), še vedno skupaj s sestrčno Magdaleno.¹⁴⁷

Ravbarji (gl. Genealoška preglednica 7)

Rodbina najverjetneje izvira iz Koroške,¹⁴⁸ od koder so s pomočjo Ortenburžanov prišli na Kranjsko. Kot njihova vazala se na Kranjskem prva omenjata brata Štefan in Janez (I.) Ravbar, in sicer 4. junija 1379. Takrat je namreč grof Friderik III. Ortenburški bratoma za 100 mark soldov beneškega denarja zastavil deset hub v Zbiljah in za 72 mark desetino v Iški vasi.¹⁴⁹ Oba se skupaj omenjata še 24. avgusta 1396, ko sta na gradu Poljane pri Starem trgu ob Kolpi potrjevala meje ortenburške posesti med gospodstvom Metlika in Poljane.¹⁵⁰ Janez (I.) se kot pečatnik listine zadnjič omenja 31. avgusta 1407.¹⁵¹ Med prvimi od podedovanih ortenburških fevdov na Ribniškem je novi senior, grof Herman II. Celjski, po ohranjenih listinah 24. maja 1422 nekdanjemu ortenburškemu vazalu Frideriku Ravbarju podelil dvor z desetini v Nemški vasi.¹⁵² Friderik je bil verjetno sin Janeza (I.) in je imel od leta 1433 v fevdu grad Kravjek. Ta je bil v času habsburško-celjske faje porušen, a so ga Ravbarji pozneje obnovili in jim je do konca 17. stoletja služil kot eno glavnih rodbinskih središč.¹⁵³

Friderik Ravbar je imel brata Janeza (II.),¹⁵⁴ s katerim sta 28. septembra 1436 ljubljanskemu meščanu Vidu Spenglavcu prodala dve hubi na Velikem Vrhu na Blokah za 65 funtov pfenigov dunajskega denarja; eno je hasnoval podložnik Herandt Kocijančič, druga pa je bila opustela.¹⁵⁵ Njun brat je bil morda Ul-

¹⁴⁴ Pri tem dvoru verjetno ni šlo za današnji Breg pri Žirovnici, temveč za neki toponim »na Bregu« pri Begunjah. V fevdni knjigi grofov Celjskih za grofiji Ortenburg in Celje, sestavljeni 8. maja 1436, je bilo sprva zapisano »hof zu Vegawen am Rayn gelegen in Ratmansdorffer pharre«, pozneje pa je bilo »zu Vegawen«, tj. Begunje, prečrtano (ARS, AS 1073/I-57r, f. 21). Ko sta po smrti Friderika (II.) dvor podedovala sinova, najprej Janez (II.) in po Janezovi smrti Jurij (II.), je v fevdnih knjigah lokacija dvora opredeljena kot »am Rayn zu Figawen im dorff in Ratmansdorffer pfarr gelegen« (ARS, AS 1073/I-2r, f. 9') oziroma »am Rain zu Figawen im dorff in Ratmansdorffer pfarr gelegen« (ÖStA-HHStA, HS W 724, f. 267'). Leta 1472 sta brata Andrej in Jurij (II.), sinova Friderika (II.), kupila tudi bližnji dvor Breg pri Žirovnici (gl. Smole, *Graščine*, str. 408).

¹⁴⁵ Nikolaj (II.) Rain (*ab dem Rain*) se prvič omenja 24. avgusta 1415 kot pečatnik listine, s katero sta brata Lenart in Benedikt, sinova pokojnega Janeza Zgoškega, ob izpolnjeni polnoletnosti od svojih skrbnikov Nikolaja iz Lesc, Jurija Lambergarja in Heranta iz Kellerberga prejela očetovo posest (ARS, AS 1063, sig. 432 [1415 VIII 24]; reg. v Otorepec, Gradivo, št. 94).

¹⁴⁶ Priloga, št. 5. Omeniti velja, da je bila vsa naštetá posest leta 1436 prvotno podeljena v fevd le Frideriku, a je zapis, ki ga najdemo samo v ARS, AS 1073/I-57r, f. 19, prečrtan.

¹⁴⁷ Priloga, št. 16.

¹⁴⁸ V listini z dne 14. februarja 1354 (KLA, AUR, sig. 335 [1354 II 14]) se za neko vetrinjsko hubo v Unterbergnu pri St. Stephanu na Krappfeldu omenja, da jo po kupnem pravu zaseda Nikolaj Ravbar (*Nichlav der Ravbar*).

¹⁴⁹ ÖStA-HHStA, AUR, 1379 VI 4.

¹⁵⁰ ÖStA-HHStA, AUR, 1396 VIII 24; reg. v MHVSt 7, št. 273.

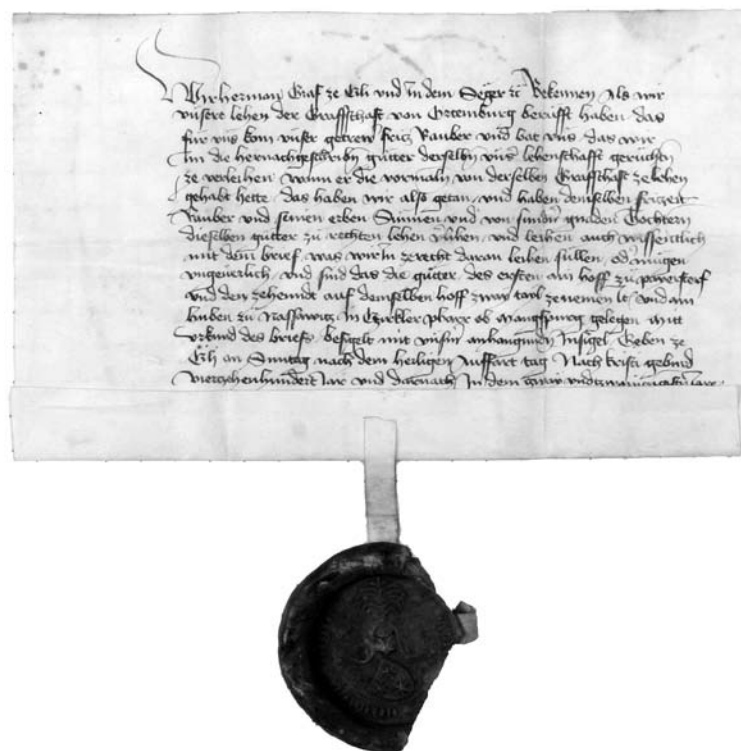
¹⁵¹ ARS, AS 1063, sig. 398 [1407 VIII 31].

¹⁵² ARS, AS 1063, sig. 5746 [1422 V 24].

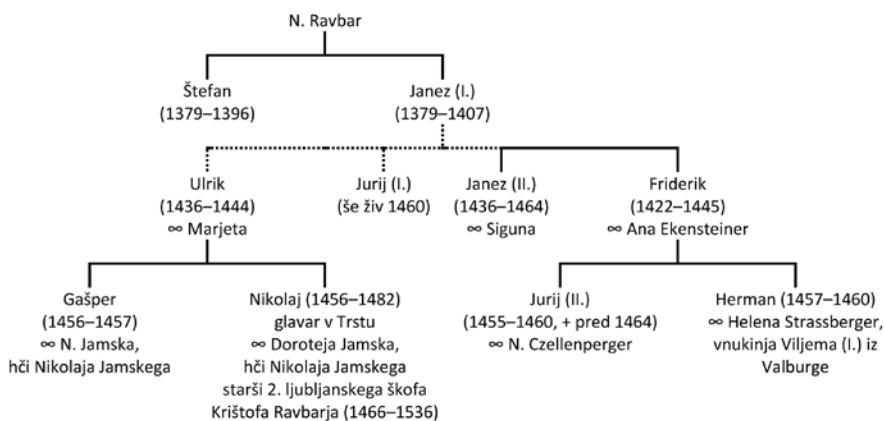
¹⁵³ Jakič, *Vsi slovenski gradovi*, str. 172.

¹⁵⁴ Oba sta omenjena v seznamu Kranjcev iz let 1421–1422 (Nared, Seznami, str. 330).

¹⁵⁵ Insert v KLA, GAFA, sig. 365 [1460 XII 1]; obj. v TKL II, št. 285.

Grof Friderik II. Celjski podeli Frideriku Ravbarju nekdanje ortenburške fevde, dvor v Nemški vasi z dvema tretjinama dvoru pripadajočih desetini in hubo v Nasovčah blizu Mengša. Izdano v nedeljo po vnebohodu (24. maja) 1422 (ARS, AS 1063, sig. 5746 [1422 V 24]).

Genealoška preglednica 7: Ravbarji.

rik Ravbar, ki je 7. novembra 1436 že omenjenemu ljubljanskemu meščanu Vidu Spenglavcu in njegovi ženi prodal še pusto hubo na Velikem Vrhu na Blokah za 20 funtov pfenigov dunajskega denarja.¹⁵⁶ Kot pečatnik se Ulrik zadnjič omenja 19. julija 1445.¹⁵⁷

Pravi vzpon Ravbarjev se je začel v drugi polovici 15. stoletja, ko sta vodenje družinske politike prevzela brata Nikolaj in Gašper, sinova Ulrika Ravbarja in

matere Marjete. Oba sinova sta pred letom 1456 od grofa Ulrika II. Celjskega dobila v fevd dvor v Blatah, dvora in hubi v Goriči vasi, dvor v Bukovici, dvor »Rožnik« nekje pri Ribnici ter po hubo na Vinicah in v Zapotoku. Skupaj z materjo Marjeto pa so imeli v fevdu še dve tretjini žitne desetine od šestih hub in pol v Sušjah, šestih hub na Vinicah, petih hub v Zapotoku in treh hub na Bregu pri Ribnici.¹⁵⁸ Oba sinova sta z uspešno vključitvijo v cesarjevo službo dosegla

¹⁵⁶ KLA, GAFA, sig. 310 [1436 XI 7]; obj. v TKL II, št. 185.

¹⁵⁷ ÖStA-HHStA, FAA XXIII, 1445 VII 19.

¹⁵⁸ Priloga, št. 19.

številne pomembne položaje v deželno knežji upravi in sta bila v zadnji četrtini 15. stoletja glavna opora habsburški oblasti na jugozahodnem Kranjskem. Ravbarji so v drugi polovici 15. stoletja posedovali gospostva Lož, Šteberk, Hašperk in Završje v Istri, tako da so težišče svojega delovanja prenesli na Kras.¹⁵⁹

Lambergi

Po poreklu rodbina verjetno izvira iz Koroške, od koder so prišli najprej kot ministeriali Ortenburžanov na Gorenjsko. Na Ribniškem so imeli celjske fevde Boltežar Lamberg ter njegova sinova Andrej in Jurij.

Boltežar Lamberg se prvič omenja leta 1436, ko mu je Jurij iz Dan zastavil dve hubi in pol v vasi Jurjevica.¹⁶⁰ Nato ga zasledimo 24. aprila 1441, ko je za 24 funtov pfenigov dunajskega denarja prodal pol opustele hube v Podobu pri Ložu.¹⁶¹ Na njegovo prošnjo je Janez, naslovni škof v Lodu (Palestina) in generalni vikar oglejskega patriarha, v župnijski cerkvi sv. Jurija v Starem trgu pri Ložu 28. septembra 1445 posvetil nov oltar sv. Barbare ter vernikom podelil 80 dni odpustkov.¹⁶² Boltežar se kot gradiščan v Ložu omenja že okrog leta 1445¹⁶³ in 28. marca 1447, ko je pečatil listino Janeza Goldsmida, tržana v Ložu.¹⁶⁴ Boltežar je bil leta 1446 član kranjskih deželnih stanov.¹⁶⁵

Njegova sinova Andrej in Jurij sta okrog leta 1456 kot dediščino dobila v fevd hubi v Sodražici, hubi v Zamostcu, po eno hubo v Nemški vasi, Lipovcu in Jurjevici, desetine v Dolenji vasi, Prigorici, Zamostcu in Sodražici ter njivo pri Otavica. Desetino od petnajstih in pol hub v Goriči vasi pa jima je prodal duhovnik Friderik iz Valburge.¹⁶⁶ Cesar Friderik III. je 12. junija 1457 bratoma podelil v upravo gospostvo in grad Ribnica,¹⁶⁷ 12. aprila 1462 pa je Andreju v štiriletni zakup podelil spodnji in srednji urad v Ribnici.¹⁶⁸ Od obeh sinov je bil na Ribniškem bolj dejaven Andrej, ki je bil poročen z Elizabeto Čušperško in je bil v tistem času oskrbnik gradu Ribnica,¹⁶⁹ okrog leta 1470 pa je sezidal grad na Bregu pri Ribnici.¹⁷⁰

¹⁵⁹ Kosi, *Spopad*, str. 187.

¹⁶⁰ Priloga, št. 4.

¹⁶¹ NSAL, NSAL II, Stari trg pri Ložu, št. 603 [1441 IV 24]; reg. v LNSAL II, št. 603.

¹⁶² NSAL, NSAL II, Stari trg pri Ložu, št. 604 [1445 IX 28]; reg. v LNSAL II, št. 604.

¹⁶³ ARS, AS 1073, I-57r, f. 123.

¹⁶⁴ ARS, NSAL, NSAL 101, II, Stari trg pri Ložu, št. 605 [1447 III 28]; reg. v LNSAL II, št. 605.

¹⁶⁵ Nared, Sezname, str. 333. Pri Boltežarju Lambergu, ki je naveden v seznamu Kranjcev iz let 1421–1422 (Nared, Sezname, str. 331), pa gre zelo verjetno za istoimenskega očeta.

¹⁶⁶ Priloga, št. 20.

¹⁶⁷ ÖStA-HHStA, HS B 360, f. 54–54', 55–55'.

¹⁶⁸ ÖStA-HHStA, AUR, 1462 IV 12.

¹⁶⁹ ARS, AS 1063, sig. 733 [1465 III 28]; KLA, GAFA, sig. 384 [1465 VIII 10]; ARS, AS 1063, sig. 738 [1465 IX 26] in sig. 759 [1467 VII 17].

¹⁷⁰ Jakič, *Vsi slovenski gradovi*, str. 68.

Schrabas

Vazal Celjskih grofov je bil tudi Janez Schrabas iz stare družine celjskih vazalov, ki se prvič omenja 30. septembra 1425.¹⁷¹ Grof Friderik II. Celjski mu je 18. marca 1436 za številne usluge, ki jih je storil njemu in očetu Hermanu II., podelil v oskrbo grad Kostel.¹⁷² Poleg tega mu je 24. junija 1436 podelil v fevd številno posest v kostelski, krški, trebanjski in ribniški župniji; v slednji po eno hubo v Gorenji vasi, Lipovcu in Nemški vasi.¹⁷³ Janez Schrabas je na Kranjskem in Štajerskem veljal za deželnega sovražnika, torej v celjsko-krški oziroma celjsko-habsburški fajdi za pristaša Celjskih. V seznamu deželnih sovražnikov iz okrog leta 1440 je navedeno, da roparsko napada deželane in noče upoštevati deželnega prava; deželni sovražniki pa jahajo notri in ven v Kostelu ter se tam tudi vzdržujejo.¹⁷⁴

Ortenburški in celjski fevdi na Ribniškem

Dvori

Med letoma 1436 in 1456 se na Ribniškem omenja kar štirinajst dvorov, ki so jih v fevd podeljevali grofje Celjski.

V Brežah se že leta 1405 omenja ortenburški dvor. Takrat je bil v fevdu Nikolaja (I.) iz Sajeveca, ki ga je 11. maja omenjenega leta s privoljenjem grofa Friderika III. Ortenburškega zastavil ženi Elizabeti, hčeri pokojnega Ditrika Šumberškega, za jutrnjo v višini 50 mark šilingov.¹⁷⁵ Dvor je bil leta 1436 v fevdu sina Nikolaja (II.) iz Sajeveca.¹⁷⁶

Dvor na Bregu pri Ribnici je leta 1436 dobil v fevd Friderik (V.) Čušperški.¹⁷⁷ Iz tega dvora je Andrej Lamberg okrog leta 1470, potem ko se je ločil od brata Jurija, ki je ostal v ribniškem gradu, sezidal grad.

V Bukovici so bili trije dvori. Prvega je imel leta 1436 v fevdu Jurij Čušperški,¹⁷⁸ v letih 1455 in 1457 pa so ga imeli v fevdu že Ravbarji, in sicer Marjeta, vdova Ulrika Ravbarja, ter njuna sinova Nikolaj in Gašper.¹⁷⁹ Drugega je 12. maja 1436 grof Friderik II. Celjski podelil v dedni fevd Viljemu (I.) iz Valburge.¹⁸⁰ Leta 1457 ga je imel kot dediščino v fevdu

¹⁷¹ Takrat je skupaj z Jurijem Turjaškim in Nikolajem Hmeljniškim obljubil vrniti Janezu Perneškemu 322 funtov dunajskih črnih pfenigov (KLA, GAFA, sig. 278 [1425 IX 30]; obj. v TKL II, št. 98).

¹⁷² ARS, AS 1073/I-57r, f. 72'; StLA, HStAC 3/15, f. 76. Fevd mu je potrdil še leta 1441 (StLA, HStAC 3/15, f. 47–48').

¹⁷³ Priloga, št. 14.

¹⁷⁴ ARS, AS 1063, sig. 4496, f. 3 [ok. 1440]; obj. v Otorepec, Seznam, str. 334–335.

¹⁷⁵ ARS, AS 1063, sig. 378 [1405 V 11].

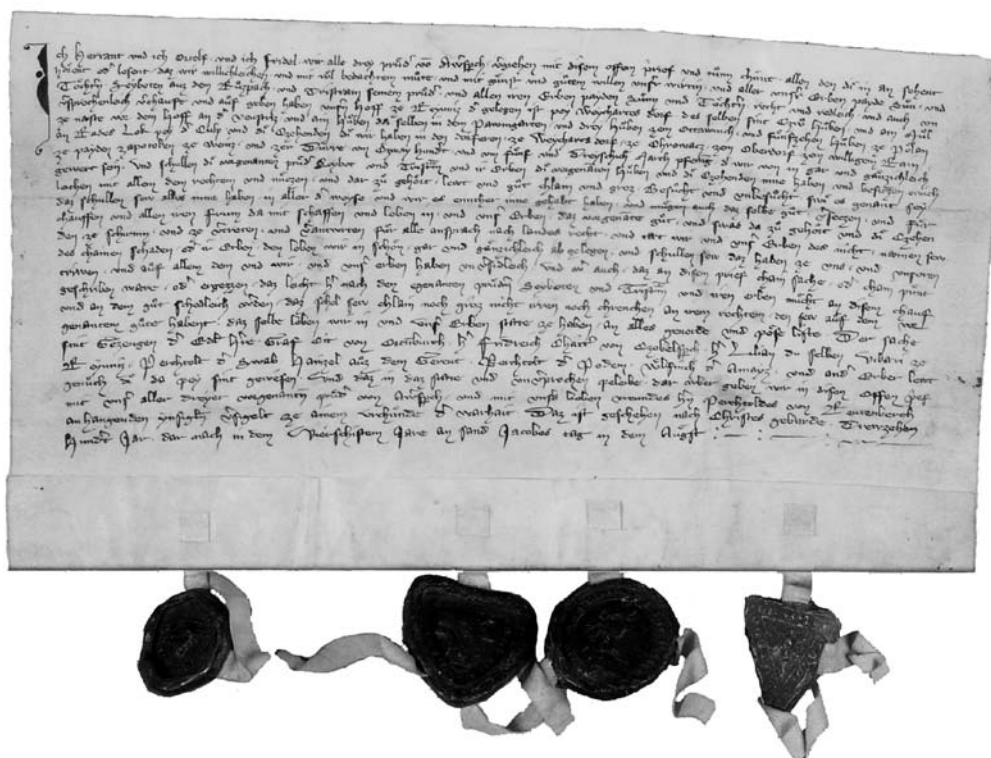
¹⁷⁶ Priloga, št. 9.

¹⁷⁷ Priloga, št. 13.

¹⁷⁸ Priloga, št. 1.

¹⁷⁹ Priloga, št. 19.

¹⁸⁰ NÖLA, StA Urk, sig. 2377 [1436 V 12]; ARS, AS 1073/I-57r, f. 20.

Bratje Henrik (II.), Ortolf (I.) in Friderik (I.) Turjaški prodajo bratoma Seibotu (I.) in Tristramu (I.) iz Sajeveca dvor pri Goriči vasi z dvema hubama, mlinom na Bistrici, hubo v sadovnjaku in tremi hubami v bližnjih Otavica ter desetine v Goriči vasi, Hrovači, Gorenji vasi, Zapotoku, na Vinicah, v Sušnjah in na Bregu pri Ribnici. Poleg omenjene posesti na Ribniškem jima prodajo še petnajst hub v Radencih ob Kolpi v bližini gradu Poljane. Med pričami sta bila tudi Friderik (II.) Chater s Čušperka in Bertold iz Dan. Izdano na dan sv. Jakoba (25. julija) 1340 (ARS, AS 1063, sig. 6179 [1340 VII 25]).

že njegov sin, duhovnik Friderik iz Valburge.¹⁸¹ V bližini, južno od Bukovice, je bil še tretji, leta 1436 že opuščeni dvor, ki ga je imel med letoma 1436 in 1457 v fevdu Jurij iz Dan.¹⁸²

Omenjeni Jurij je leta 1436 od celjskih grofov dobil v fevd tudi dvor v Danah, na katerem je takrat bival in kateremu so pripadale štiri hube.¹⁸³ Ta dvor je imel Jurij v fevdu še leta 1457.¹⁸⁴

Najstarejši med omenjenimi dvori je bil v Goriči vasi; v prvi polovici 14. stoletja so ga imeli v fevdu Turjaški. 25. julija 1340 so bratje Henrik (II.), Ortolf (I.) in Friderik (I.) Turjaški bratoma Seibotu (I.) in Tristramu (I.) iz Sajeveca prodali dvor pri Goriči vasi z mlinom na Bistrici in tremi hubami v bližnjem Otavniku.¹⁸⁵ Ta dvor je 26. maja 1406 Friderik Ortenburški podelil v fevd Tristramu (III.) iz Sajeveca.¹⁸⁶

Kot kaže, so bili trije dvori tudi v Nemški vasi. Prvega je 24. maja 1422 grof Herman II. Celjski po-

delil Frideriku Ravbarju.¹⁸⁷ Leta 1456 so ga še imeli v fevdu Ravbarji, tako kot tistega v Bukovici, in sicer Ulrikova vdova Marjeta s sinovoma Nikolajem in Gašperjem.¹⁸⁸ Drugega je leta 1436 od celjskih grofov dobil v fevd Jurij Čušperški,¹⁸⁹ a je kmalu zatem prešel v fevd Viljema iz Nemške vasi,¹⁹⁰ ki ga je imel v fevdu tudi leta 1457.¹⁹¹ Tretji dvor je leta 1436 dobil v fevd Friderik (II.) Rain,¹⁹² po njegovi smrti pa je bil 6. junija 1444 podeljen v fevd njegovemu sinu Janezu (II.).¹⁹³

Ortenburški dvor v Slatniku se, tako kot tisti v Brežah, omenja leta 1405, ko ga je Nikolaj (I.) iz Sajeveca skupaj s še neko drugo svojo posestjo zastavil svoji ženi Elizabeti za jutrnjo.¹⁹⁴ Dvor je bil leta 1436, tako kot tisti v Brežah, že v fevdu njegovega sina Nikolaja (II.).¹⁹⁵

¹⁸⁷ ARS, AS 1063, sig. 5746 [1422 V 24].

¹⁸⁸ Priloga, št. 19.

¹⁸⁹ Priloga, št. 1.

¹⁹⁰ Priloga, št. 10.

¹⁹¹ StLA, HStAC 3/17, f. 8'.

¹⁹² Priloga, št. 5.

¹⁹³ Priloga, št. 16.

¹⁹⁴ ARS, AS 1063, sig. 378 [1405 V 11].

¹⁹⁵ Priloga, št. 9.

¹⁸¹ StLA, HStAC 3/17, f. 27'.

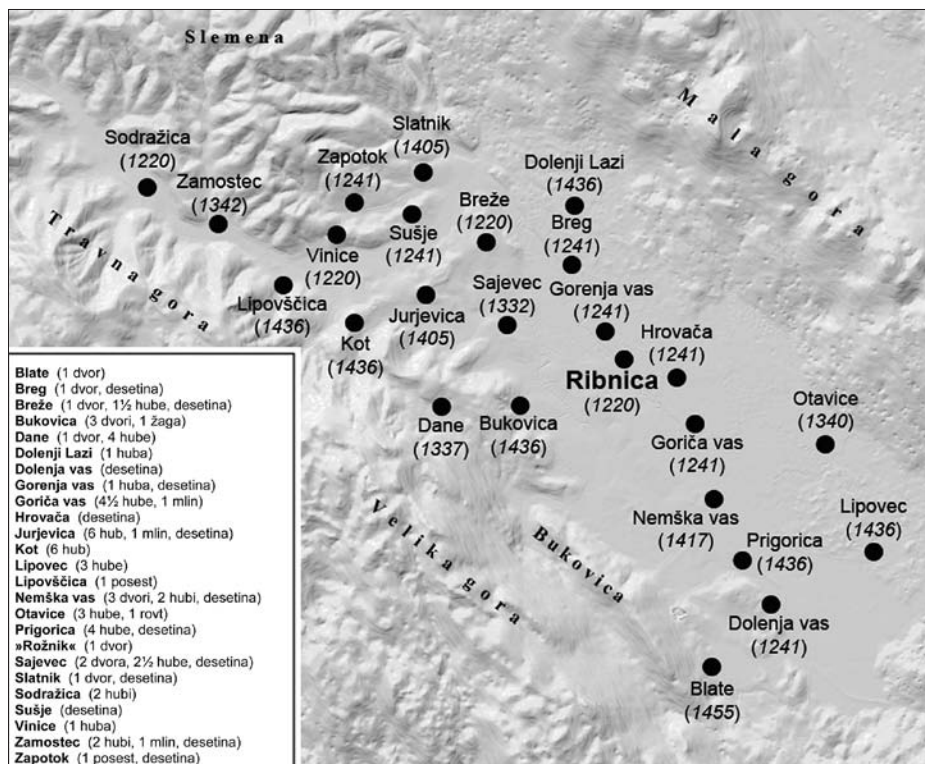
¹⁸² Priloga, št. 2.

¹⁸³ Priloga, št. 2.

¹⁸⁴ Priloga, št. 22.

¹⁸⁵ ARS, AS 1063, sig. 6179 [1340 VII 25].

¹⁸⁶ NÖLA, StA Urk 1686 [1406 V 26].

Kraji na Ribniškem, kjer so imeli Celjski podedovane ortenburške fevde; navedene so tudi najstarejše pisne omembe krajev (prim. SHT I pod ustreznim toponimom) (zemljevid izdelal J. Šilc).

Leta 1456 se prvič omenja dvor v Blatah, ki je bil fevd bratov Nikolaja in Gašperja Ravbarja. Ravbarja sta imela v fevdu tudi dvor »Rožnik« nekje v bližini Ribnice.¹⁹⁶

Poleg naštetih štirinajstih dvorov, ki se omenjajo v času Celjskih grofov, je bil (takrat verjetno že opuščen) ortenburški dvor tudi v Zapotoku. Nekoč je bil v lasti Tomaža iz Zapotoka, ki ga je 12. septembra 1367 z vsem pripadajočim za sedem in pol marke soldov beneškega denarja prodal Mihaelu, tržanu v Ribnici.¹⁹⁷

Hube, mlini in žage

Poldruga huba v Brežah, štiri hube v Danah, mlin ter štiri hube in pol v Jurjevici, šest hub v Kotu pri Ribnici, žaga na reki Ribnici (nedaleč od Bukovice) ter posest v Lipovšici so bili med letoma 1436 in 1456 v fevdu Jurija iz Dan.¹⁹⁸ Po ena huba v Gorenji vasi, Lipovcu in Nemški vasi so bile 24. junija 1436 podeljene v fevd Janezu Schrabasu.¹⁹⁹ Huba v Dolenjih Lazih, huba v Lipovcu, huba v Nemški vasi in dve hubi v Prigorici so bile leta 1436 v fevdu Viljema

iz Nemške vasi.²⁰⁰ Leta 1436 je imel hubo v Goriči vasi v fevdu Jurij Čušperški,²⁰¹ tri in pol hube v Goriči vasi, tri hube v Otavica in mlin v Goriči vasi Viljem (I.) iz Valburge,²⁰² pol hube v Jurjevici, dve hubi in pol v Sajevcu pa Nikolaj (II.) iz Sajeveca.²⁰³ Hubo na Vinicah je imela v fevdu Ana z Brega pri Ribnici, hči takrat že pokojnega Štefana Ebrarja,²⁰⁴ nekaj posesti v Zapotoku pa je bilo v fevdu Heranda iz Sodražice.²⁰⁵ Hubo v Jurjevici, hubo v Lipovcu, hubi v Prigorici, hubi v Sodražici, hubi in mlin v Zamostcu ter rovt pri Otavica je imel leta 1436 v fevdu Friderik (II.) Rain,²⁰⁶ 6. junija 1444 pa so ti fevdi kot očetova dediščina prešli v last sina Janeza Raina.²⁰⁷

Desetine

Celjski grofje so podeljevali v fevd tudi številne desetine, in sicer: na Bregu pri Ribnici (leta 1441 vazalom iz Sajeveca, 1445 vazalom iz Valburge), v Brežah (1436 vazalom iz Sajeveca in Valburge, 1456 Dürrerjem), v Dolenji vasi (1436 in 1444 Rainom),

¹⁹⁶ Priloga, št. 19.

¹⁹⁷ Listino, ki je bila izdana v Ribnici, sta pečatila Tristram iz Sajeveca in Jakob Cepel s Čušperka (ARS, AS 1063, sig. 6406 [1367 IX 12]).

¹⁹⁸ Priloga, št. 2, 22.

¹⁹⁹ Priloga, št. 14.

²⁰⁰ Priloga, št. 10.

²⁰¹ Priloga, št. 1.

²⁰² Priloga, št. 7, 12.

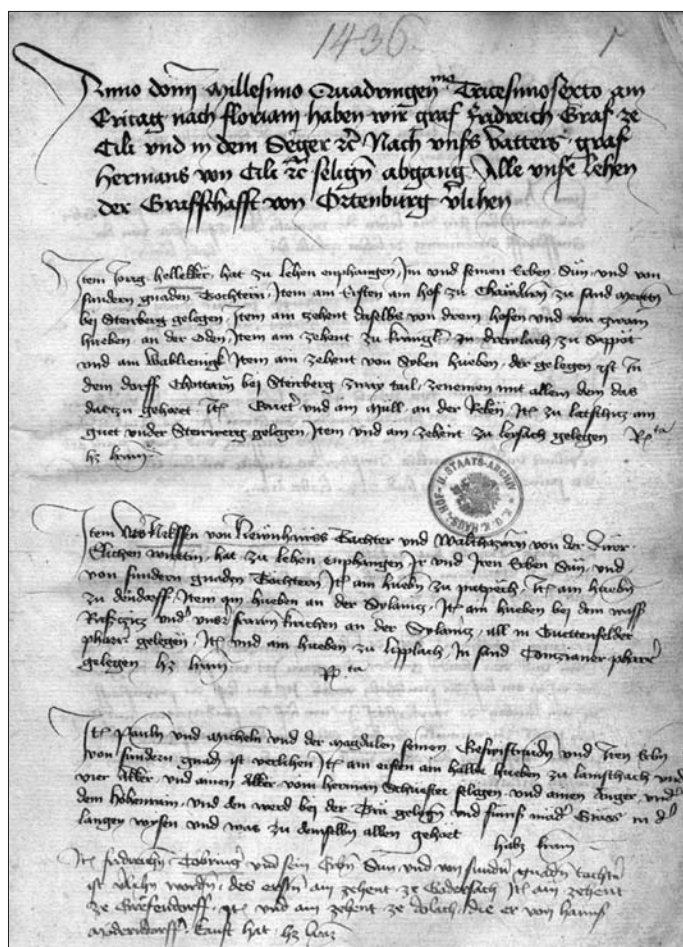
²⁰³ Priloga, št. 4.

²⁰⁴ Priloga, št. 8.

²⁰⁵ Priloga, št. 11.

²⁰⁶ Priloga, št. 8.

²⁰⁷ Priloga, št. 16.

Fevdna knjiga grofa Friderika II. Celjskega za grofijo Ortenburg je bila nastavljena 8. maja 1436 (ARS, AS 1073/I-57r, f. 1).

v Gorenji vasi (1436 vazalom iz Valburge, 1441 vazalom iz Sajevca), v Goriči vasi (1436 vazalom iz Valburge, 1441 vazalom iz Sajevca), v Hrovači (1436 vazalom iz Valburge, 1441 vazalom iz Sajevca), v Jurjevici (1436 vazalom iz Valburge in Sajevca, 1456 Dürrerjem), v Nemški vasi (1436 in 1444 Rainom), v Prigorici (1436 in 1444 Rainom), v Sajevcu (1436 vazalom iz Valburge), v Slatniku (1436 vazalom iz Valburge in Sajevca, 1456 Dürrerjem), v Sušjah (1441 vazalom iz Sajevca, 1445 vazalom iz Valburge), v Zapotoku (1441 vazalom iz Sajevca, 1445 vazalom iz Valburge) in v Zamostcu (1436 Rainom).

Deželnoknežja posest

Zaradi vedno večjih trenj, ki so se spričo postopnega nastajanja lastne celjske dežele pojavljala med celjskimi grofi in Habsburžani, je ob koncu leta 1437 izbruhnila fajda (glavni vzrok je bil povzdig celjskih grofov v državne kneze s strani cesarja Sigismunda Luksemburškega, povod pa nesoglasja v zvezi z umestitvijo krškega škofa), ki je dodobra spremenila razmerja moči v regiji. Zaključila se je avgusta 1443

s poravnavo med sprtima stranema, ki je celjskima grofoma (osebno, ne pa dedno) priznavala knežji položaj, ukinjala pa njuno kneževino.²⁰⁸ Ta poravnava je vključevala obojestransko dedno pogodbo, sklenjeno 16. avgusta 1443, ki je določala, da v primeru izumrtja Celjskih po moški liniji vso njihovo posest dobijo Habsburžani, če pa izumrejo oni, dobe novopečeni knezi vsa njihova gospostva v Istri ter delu Kranjske in Štajerske.²⁰⁹ Z umorom Ulrika II. Celjskega 9. novembra 1456 v Beogradu je celjska rodbina izgubila zadnjega moškega člana, celjsko posest pa so po krajši vojni prevzeli Habsburžani. Cesar Friderik III. je leta 1457 sestavil novo fevdno knjigo, v kateri so bili popisani deželnoknežji fevdi grofij Celje, Ortenburg in Gorica, vojvodin Štajerska, Koroška, Kranjska in Avstrija ter gospostva Weitra, med njimi tudi na Ribniškem.²¹⁰

²⁰⁸ Nared, Sezname, str. 329–330, s podrobnim seznamom literature.

²⁰⁹ ARS, AS 1063, sig. 4511 [1443 VIII 16].

²¹⁰ StLA, HStAC 3/17.

Priloga

Celjski fevdi na Ribniškem 1436–1456²¹¹

št. 1 [1436]: Item Jorig Zobelsperger^{a)} hat ze lehen enphangen in vnd seinen erben sün vnd von sundern gnaden tochter. Item vnd sind das die gueter. Des ersten ain hof zu **Puchholcz**^{b)}. Item ain hof zu **Payerstorff**^{c)}. Item ain hueben ze **Weykerstorff**^{d)}. Item ain hof ze Sand Mertten^{d)} mit sampt dem puel, da vormalen der Kewl selig ain hawss aufgehabt hat. Item die wysen bej der obern müll. Item vnd anderthalbe hueben zu Grossen Mlatsche^{e)}. Habet litteram.²¹² // [*vsebinsko enako*]²¹³

^{a)} Jurij Čušperški ^{b)} Bukovica ^{c)} Nemška vas ^{d)} Goriča vas ^{e)} Boštanj (nekdanji grad pri Velikem Mlačevem); gre za dvor in gorico, kjer je nekoč imel hišo pokojni [Nikolaj] Kaul [s Čušperka] ^{e)} Veliko Mlačevo

št. 2 [1436]: Jorig Podem^{a)} hat ze lehen enphangen in vnd seinen erben sun vnd von sundern gnaden tochter die hernachgeschriben gueter des erstten im **Podem**^{b)} ain hof den er selber pawtt. Item dabey vier hueben. Item in dem **Winkchel**^{c)} 6 huben. Item an der **Juriauetz**^{d)} funfthalb huben. Item ain mull daselbs. Item ain guett in **Lippabicz**^{d)}. Item anderthalb hueben ze **Frisach**^{e)}. Item ainen oden hof des drej hueben sind gelegen am perg ob den **Puchholcz**^{f)} des pymerkch ausgeczagt sind von dem prun **Sumetczätsch**^{g)} da er auf den perg endspringet vnd derrichts auf **Reyfnicz perg**^{h)} auf die hoch des waldes vnd von demselben prunn an der anderen seyten derrichts auf die hoch vncz in das **Kramitäch**ⁱ⁾ gen **Vgor**^{j)}, was awer ausserhalb der zwayr gemerkch ist gen dem wasser ze tal der **Reifnitz**^{k)} werdts, das sol ein gleiche gemayn sein mit suchung des holcz vnd der wayd dem markt vnd den dorffern in der gegent **Reifnitz**^{l)}. Item vnd ain sag im vrsprung in der **Reifnitz**^{k)}. Habet litteram.²¹⁴ // [*vsebinsko enako, le da preostanek teksta od auf den perg endspringet vnd derrichts dalje manjka*]²¹⁵

^{a)} Jurij iz Dan ^{b)} Dane ^{c)} Kot pri Ribnici ^{d)} Jurjevica ^{e)} Lipovšica ^{f)} Breže ^{g)} Bukovica ^{h)} Smečec, pritok Ribnice ⁱ⁾ masiv Velika gora ^{j)} morda Vinograd (567 m) ^{k)} grič Ugar ^{l)} reka Ribnica ^{l)} Ribnica

št. 3 [1436]: Jorig Podem^{a)} hat versecz Walthazaren Lamberger^{b)} dritthalb hueben in dem dorff **Jurewicz**^{c)} meins herren lehen Ortenburg^{d)} vmb

funfczigk marck agler darczu meins herren vrlaub vnderm petschäd.²¹⁶ // [*vsebinsko enako*]²¹⁷

^{a)} Jurij iz Dan ^{b)} Boltežar Lamberg ^{c)} Jurjevica ^{d)} grofija Ortenburg

št. 4 [1436]: Nicklas Ruespacher^{a)} hat ze lehen enphangen in vnd seinen erben vnd von sundern gnaden tochter die hernachgeschriben lehen vnd gueter. Item dez ersten ainen hof ze **Friesach**^{b)}. Item ain tail ains zehents daselbs ze **Friesach**^{b)}, zu **Juriawitz**^{c)} vnd zum **Slättenigk**^{d)}. Item dritthalbe hueben zu **Rüspäch**^{d)}. Item ain halbe hueben zu **Juriawicz**^{e)}. Habet litteram.²¹⁸ // [*vsebinsko enako*]²¹⁹

^{a)} Nikolaj iz Sajeveca ^{b)} Breže ^{c)} Jurjevica ^{d)} Slatnik ^{e)} Sajevec

št. 5 [1436]: Fridreich von Rain^{a)} hat ze lehen enphangen in vnd seinen erben sun vnd von sundern gnaden tochter die hernachgeschriben guetter. Des ersten den hof am Rain^{b)} gelegen in Radmanskdorff pharr^{c)} vnd ain hof zu **Payersdorff**^{d)} gelegen in **Reiffniczer pharr**^{d)}. Item zwo hueben ze **Pucheldorff**^{e)} vnd ain hueben ze **Lippowicz**^{f)}. Item ain hueben an der **Juriowicz**^{g)} vnd zwo hueben zem **Prucklein**^{h)} ain müllen vnd ainen zehenten daselbs. Item zwo hueben ze **Stodersicz**ⁱ⁾ vnd ain hueben am Vierst^{j)} gelegen in Guttenuelden pharr^{k)} vnd zwo hueben zu Polan^{l)} gelegen vor dem markt^{m)}. Item ainen zehenten von den drein dorffern ze **Niderdorff**ⁿ⁾, ze **Pucheldorff**^{e)} vnd ze **Payersdorff**^{d)}, von yeden zehenten den sexsten tail vnd ainen zehenten ze Windesdorff^{o)} auch den sexten tail ze nemen. Item vnd ain gerewt gehaizzen Morauicz^{p)} gelegen bej dem dorff **Ottawnikch**^{q)} alles in der **Reifniczer pharr**^{d)}. Item ain hof ze Vigawn^{s)} vnd vier hueben zum Erlach^{s)} nehent bej Ratmanskdorff^{t)} gelegen. Item zwo hueben zu Sannd Peter^{u)} vnder Ortenwurg^{v)} vnd ain hueben zu Edling^{z)} in Spitaler pharr^{z)} gelegen. Habet litteram. (Zapis je prečrtan.)²²⁰ // [*vsebinsko enako, le da namesto Des ersten den hof am Rain^{b)} gelegen piše Des ersten den hof zu Vegawen^{s)} am Rain^{b)} gelegen, na koncu pa sledi: Auch haben wir den engenanten Fridreichen von Rain^{a)}, Agnesen^{a)} seiner wirttin vnd iren erben sun vnd tochter besunderlich verilien ain hof ze Vigawen^{s)} vnd vier hueben zum Erlach^{s)} nehent bej Ratmanskdorff^{t)} gelegen. Habet litteram.]²²¹ // [*vsebinsko enako*]²²²*

^{a)} Friderik Rain ^{b)} Breg (pri Begunjah) ^{c)} župnija sv. Petra

²¹⁶ ARS, AS 1073/I-57r, f. 15.

²¹⁷ StLA, HStAC 3/15, f. 14.

²¹⁸ ARS, AS 1073/I-57r, f. 15'.

²¹⁹ StLA, HStAC 3/15, f. 14.

²²⁰ ARS, AS 1073/I-57r, f. 19.

²²¹ ARS, AS 1073/I-57r, f. 21.

²²² StLA, HStAC 3/15, f. 18.

²¹¹ Opomba: toponimi, izpisani odebjeljeno, so na Ribniškem.

²¹² ARS, AS 1073/I-57r, f. 1'.

²¹³ StLA, HStAC 3/15, f. 1'.

²¹⁴ ARS, AS 1073/I-57r, f. 15.

²¹⁵ StLA, HStAC 3/15, f. 13'.

v Radovljici ^{a)} Nemška vas ^{d)} župnija sv. Štefana papeža v Ribnici ^{e)} Prigorica ^{f)} Lipovec ^{g)} Jurjevica ^{h)} Zamoštec ⁱ⁾ Sodražica ^{j)} Boršt (del naselja Podgorica v Dobropolju) ^{k)} župnija sv. Križa v Dobropolju (Videm-Dobropolje) ^{l)} Poljane (v pomeni pokrajine) ^{m)} Stari trg ob Kolpi ⁿ⁾ Dolenja vas ^{o)} Slovenska vas ^{p)} Moravec, podložnik pri Otavica ^{q)} Otavice ^{r)} Begunje ^{s)} Erlach (nekdanje naselje pri Radovljici) ^{t)} Radovljica ^{u)} Sankt Peter/Šentpeter (del naselja Spittal an der Drau/Spital ob Dravi) ^{v)} Ortenburg (nad zaselkom Unterhaus v Baldramsdorfu) ^{w)} Edling/Kazaze (del naselja Spittal an der Drau/Spital ob Dravi) ^{x)} župnija Spittal an der Drau/Spital ob Dravi ^{y)} Neža, žena Friderika Raina

št. 6 [1436]: Wilhalm von Sand Walpurg^{a)} hat ze lehen enphangen in vnd seinen erben sun vnd tochter die hernachgeschriben gueter. Des ersten zu **Weykkersdorff**^{b)} ain zehent von sechzehenthalben hueben. Item zu **Chrabacz**^{c)} ainer von acht hueben. Item zu **Oberdorf**^{d)} ainer von newn hueben alles in **Reifniczer pharr**^{e)} gelegen zway tail ze nemen. Habet litteram.²²³ // [*vsebinsko enako*]²²⁴

^{a)} Viljem iz Valburge ^{b)} Goriča vas ^{c)} Hrovača ^{d)} Gorenja vas (del Ribnice) ^{e)} župnija sv. Štefana papeža v Ribnici

št. 7 [1436]: Wilhalm von Sannd Walpurg^{a)} hat ze lehen enphangen in vnd erben sun vnd tochter die hernachgeschriben lehen. Des ersten ain hof in dem **Ruespach**^{b)} vnd ain zehent von zehen hueben zway tail ze nemen daselbs gelegen. Item ain hof in dem **Puchholz**^{c)} mit aller irer zugehorung, als von allter herkomen ist. Item zu **Weykersdorff**^{d)} drithalbe hueben vnd ain mull daselbs gelegen. Item ze **Ottownich**^{e)} drej hueben vnd ainen zehenten ze Friesach^{f)} auf dreyzehen hueben zway tail ze nemen vnd von zwain tailen geuellt dem benannten Wilhalm^{g)} halbs vnd das anderthalb tail get in fuff tail demselben Wilhalem^{h)} zway tail vnd seinem ohem drew tail. Item ze **Juryabitz**ⁱ⁾ auf acht hueben zway tail zehent ze nemen vnd ze **Slatenikg**^{j)} auf zehen hueben auch zway tail zehenten ze nemen vnd die zway tail gen in fuff tail dem egenanten Wilhalem^{k)} zway tail vnd seinen ohem drey tail. Item ain zehent zu Newendorff^{l)} allerlay drittall ze nemen. Item sekchs akcher von dem markt Radmansdorff^{m)} gelegen vnd zwo hueben an der Reschiczⁿ⁾ an der Weleschicz^{o)} gelegen die im Agnes^{p)}, weylend Fridreichts des Somraks^{q)} tochter sein stewf swester vermacht vnd geben. Habet litteram.²²⁵ // [*vsebinsko enako*]²²⁶

^{a)} Viljem iz Valburge ^{b)} Sajevec ^{c)} Bukovica ^{d)} Goriča vas ^{e)} Otavice ^{f)} Breže ^{g)} Jurjevica ^{h)} Slatnik^{v)} Nova vas pri Lescah ⁱ⁾ Predtrg (del naselja Radovljica) ^{j)} Rečica (pri Bledu) ^{k)} »Weleschicz« (nekje blizu Rečice) ^{l)} Neža, hči

Friderika Somraka ^{m)} Friderik Somrak, ortenburški upravnik v Radovljici

št. 8 [1436]: Anna von Willigen Rayn^{a)}, ^{a)} Steffan des Ebraren^{b)} wirttin hat ze lehen enphangen ir vnd iren erben sun vnd von sundern gnaden tochter die hueben ze **Weynicz**^{c)} in **Reyfniczzer pharr**^{d)} gelegen. Habet litteram. Die huben hat mein herr kawfft.²²⁷ // [*Vsebinsko enako*]²²⁸

^{a)} Ana z Brega pri Ribnici na Dolenjskem, hči Štefana Ebrarja ^{b)} Štefana Ebrar ^{c)} Vinice ^{d)} župnija sv. Štefana papeža v Ribnici

št. 9 [1436]: Niklas Ruspacher^{a)} hat ze lehen enphangen in vnd seinen erben sun vnd von sundern gnaden tochter die hernachgeschriben gueter vnd zehent. Des ersten ain hof in dem **Ruspach**^{b)}. Item hof ze **Friesach**^{c)} vnd zu **Slatenikg**^{d)} alles in **Reifniczer pharr**^{e)} gelegen. Habet litteram.²²⁹ // [*vsebinsko enako*]²³⁰

^{a)} Nikolaj iz Sajeveca ^{b)} Sajevec ^{c)} Breže ^{d)} Slatnik ^{e)} župnija sv. Štefana papeža v Ribnici

št. 10 [1436]: Wilhalm von Payersdorff^{a)} hat ze lehen enphangen im vnd seinen erben sun vnd von sundern gnaden tochter. Des ersten ainen hof zu **Bayersdorff**^{b)}. Item ain huben dabey. Item zwo huben zu **Pucheldorff**^{c)}. Item ain huben zu **Lyppawecz**^{d)}. Item ain huben zu **Gerewt**^{e)} allez in **Reifniczer pharre**^{f)} gelegen. Item awer zwo huben zu Penndorff^{g)}. Item ain huben zu Wenigdorfflein^{h)} in Harrlander pharreⁱ⁾ gelegen. Item aber fuff huben daselb zu Wenigdorfflein^{j)} gelegen die wir im als ainem lehentrager an stat Annen^{k)} vnd Vrssen^{l)} Ostermans des Matscheral^{m)} tochter vnd irn erben zu irn rechten vnd an schaden gelihen sind. Habet litteram.²³¹ // [*vsebinsko enako*]²³²

^{a)} Viljem iz Nemške vasi ^{b)} Nemška vas ^{c)} Prigorica ^{d)} Lipovec ^{e)} Dolenji Lazi ^{f)} župnija sv. Štefana papeža v Ribnici ^{g)} Ponova vas ^{h)} Mala vas (del naselja Iška) ⁱ⁾ župnija Marijinega rojstva v Šmarju pri Ljubljani ^{j)} Ana, hči Ostermana z Mačerol ^{k)} Urša, hči Ostermana z Mačerol ^{l)} Osterman z Mačerol

št. 11 [1436]: Item Herrandten von Strodasicz^{a)} vnd sein erben sun vnd von sundern gnaden tochter ist daz gut zu **Sapoteckch**^{b)} gelegen darauf der Gregor Costzicza^{c)} gesessen ist verlihen worden. Habet litteram.²³³ // [*vsebinsko enako*]²³⁴

²²³ ARS, AS 1073/I-57r, f. 20.

²²⁴ StLA, HStAC 3/15, f. 17.

²²⁵ ARS, AS 1073/I-57r, f. 20.

²²⁶ StLA, HStAC 3/15, f. 17–17'.

²²⁷ ARS, AS 1073/I-57r, f. 21.

²²⁸ StLA, HStAC 3/15, f. 18.

²²⁹ ARS, AS 1073/I-57r, f. 22.

²³⁰ StLA, HStAC 3/15, f. 19'.

²³¹ ARS, AS 1073/I-57r, f. 25.

²³² StLA, HStAC 3/15, f. 22.

²³³ ARS, AS 1073/I-57r, f. 31.

²³⁴ StLA, HStAC 3/15, f. 29'.

^{a)} Herand iz Sodražice ^{b)} Zapotok ^{c)} Gregor Koščica, podložnik v Zapotoku

št. 12 [1436]: Wir Fridreich von gotes gnaden graf ze Cili zu Ortenburg vnd in dem Seger etc. ^{a)} Bekennen. Als wir vnser lehen berufft haben, das fur vns kom vnser getrewer Wilhelm von sand Walpurg ^{b)} vnd batt vns das wir im ain huben ze Weykertsdorf ^{c)} da Laure ^{e)} vnd Symon ^{d)} auf gesessen sind in Reyfnicz pharre ^{e)} gelegen vnser lehenschaft der grafschafft von Ortenburg ^{f)} geruchten zuuerleihen. Das haben wir also getan vnd haben dem selben Wilhelm ^{b)} vnd seinen erben die benant huben mit aller zugehorung ze rechten lehen verlihen vnd leihen auch wissentlich mit dem brief was wir in ze recht daran leihen sullen oder mugen vngeuerlich vnd durch solher gnaden willen die wir damit an im getan haben hat sich derselb Wilhelm ^{b)} des gen vns verpunden mit seinen trewen an aides stat das er vnd sein erben bei vns vnd vnsern erben furbass mit getrewen dinsten stetlich beleyben vnd auf demselben gutt hewslisch siczen vnd von vns nymer schaiden sullen vnd wan wir oder vnser geschafft von vnsern wegen sew vorden so sullen sy vns zu rossen geharnascht bereit sein vnd vns getrewlich dinen wider maniklich wo hin wir ir bedurffen vnd gebietten angeuerde. Mit vrkund etc. Habet litteram. ²³⁵ // [*vsebinsko enako*] ²³⁶

^{a)} Friderik II. Celjski ^{b)} Viljem iz Valburge ^{c)} Goriča vas ^{d)} Lovro, podložnik v Goriči vasi ^{e)} Simon, podložnik v Goriči vasi ^{f)} župnija sv. Štefana papeža v Ribnici ^{g)} grofija Ortenburg

št. 13 [1436]: Item Fridreich Czobelsperger der junger ^{a)} hat ze lehen emphungen gutter. Item ain hof zum Willigen Rain ^{b)}. Item sibenthalf huben zu Polan ^{c)} vnd den zehendt von denselben sibenthalben huben. Item anderhalbe huben zu Podgricz ^{e)}. Item vnd ain halbe huben zu Pannikel ^{d)}. Mit vrkund etc. Habet litteram. ²³⁷ // [*vsebinsko enako*] ²³⁸

^{a)} Friderik (V.) Čušperški ^{b)} Breg pri Ribnici na Dolenjskem ^{c)} Velike Poljane ^{d)} Podgorica (v Dobropolju) ^{e)} Ponikve (pri Velikih Laščah)

št. 14 [1436 VI 24]: Wir Fridreich von gots gnaden graf ze Cili vnd in dem Seger etc. ^{a)} Bekennen als wir vnser lehen berufft haben daz fur vns kom vnser getrewer Hanns Schrabazz ^{b)} vnd bat vns die-mütiklich das wir im die hernachgeschriben gueter vnser lehenschaft geruchten zuuerleihen wann er die auch vormalen zu lehen gehabt hette. Daz habent

wir also getan vnd haben im vnd seinen erben sun vnd töchtern die hernachgeschriben guter mit iren zugehörungen zu rechten lehen verlihen vnd leihen auch wissentlich mit dem brief waz wir in zurecht daran leihen sullen oder mugen vngeuerlich. Vnd sind das die güter. Des ersten ain hof zu Katschen ^{c)}. Item das Lug ^{e)} ob der Saw ^{d)}. Item ain huben bei Petersdorf ^{e)} in Gurkuelder pharr ^{f)} gelegen. Item ain huben zu Nyder Perental ^{g)} vnd ain supp huben zu Jeser ^{h)} in Trefner pharr ⁱ⁾ gelegen. Item ain huben zu Oberndorf ^{j)} vnd ain huben zu Payersdorf ^{k)} in Reyfnicz pharr ^{l)} gelegen. Item ain huben zu Lipowecz ⁿ⁾. Item drei huben bei der kichen im Kostel ^{o)}. Item ain huben zu Padaw ^{p)} in Kosteller pharr ^{r)} gelegen. Mit vrkund des briefs versigelt mit vnserm anhangunden insigel. Geben nach Kristi gepurd M^oCCCCXXXVI jar an sannd Johannstag zu sunnewenden. ²³⁹ // [*vsebinsko enako*] ²⁴⁰ // Item Hanns Schrabazz ^{b)} sint die hernachgeschriben güeter verlihen worden. Item des ersten ain hof zu Katschen ^{c)}. Item das Lüg ^{e)} ob der Saw ^{d)}. Item ain huben bei Petersdorf ^{e)} in Gurkfelder pharr ^{f)} gelegen. Item ain huben zu Nyder Perental ^{g)} vnd ain supp huben zu Jeser ^{h)} in Trefner pharr ⁱ⁾ gelegen. Item ain huben zu Oberndorf ^{j)} vnd ain huben zu Payerdorf ^{k)} in Trefner pharr ^{m)} gelegen. Item ain huben zu Lippowecz ⁿ⁾. Item drei huben bei der kichen im Kostel ^{o)}. Item ain huben zu Padaw ^{p)} in Kostellar pharr ^{r)}. Mit vrkund. Habet literam. [*zapis prečrtan*] ²⁴¹

^{a)} Friderik II. Celjski ^{b)} Janez Schrabas ^{c)} Kočno ^{d)} »Lueg« (nekje ob Savi pri Krškem) ^{e)} reka Sava ^{f)} »Petersdorf« (nekje v gričevju zahodno od Krškega) ^{g)} župnija Marijinega vnebovzetja v Leskovcu pri Krškem ^{h)} Dolenje Medvedje selo ⁱ⁾ Jezero (pri Trebnjem) ^{j)} župnija Marijinega vnebovzetja v Trebnjem ^{k)} Gorenja vas ^{l)} Nemška vas ^{m)} župnija sv. Štefana papeža v Ribnici ⁿ⁾ gre za očitno napako prepisovalca, namesto župnija Trebnje bi moralo biti župnija Ribnica ^{o)} Lipovec ^{p)} Fara (pri Kostelu) ^{r)} Padovo pri Fari ^{s)} župnija Marijinega vnebovzetja pri Fari

št. 15 [1441]: Merten Ruespacher ^{a)} vnd sein erben ist verlihen worden der zehend in der Reyfnicz ^{b)}. Item zu Weikersdorf ^{c)} von 15½ hueben. Item zu Krabitcz ^{e)} von 8 huben. Item zu Oberdorf ^{e)} von 9 huben. Item zu payden Sapotokg ^{e)} 5 hueben, zu der Dürr ^{f)} von 6 huben. Item zu Weinicz ^{g)} von 6 huben. Item zu Willigen Rain ^{h)} von drei huben, wann der sein erb gewesen ist. ²⁴² // [*vsebinsko enako*] ²⁴³

^{a)} Martin iz Sajeveca ^{b)} Ribnica (v pomenu pokrajine) ^{c)} Goriča vas ^{d)} Hrovača ^{e)} Gorenja vas (del Ribnice) ^{f)} Zapotok (nekoč Veliki in Mali Zapotok) ^{g)} Sušje ^{h)} Vinice ⁱ⁾ Breg pri Ribnici na Dolenjskem

²³⁵ ARS, AS 1073/I-57r, f. 37'.

²³⁶ StLA, HStAC 3/15, f. 36.

²³⁷ ARS, AS 1073/I-57r, f. 38.

²³⁸ StLA, HStAC 3/15, f. 37.

²³⁹ ARS, AS 1073/I-57r, f. 94.

²⁴⁰ StLA, HStAC 3/15, f. 102.

²⁴¹ ARS, AS 1073/I-57r, f. 103'.

²⁴² ARS, AS 1073/I-57r, f. 44'.

²⁴³ StLA, HStAC 3/15, f. 44'.

št. 16 [1444 VI 6]: Hans von Rayn^{a)} hat zu lehen emphanen an sein selbs vnd Meylen^{b)}, weylend Niclasen von Rayn^{c)} des benanten Hannslens^{a)} vater, tachter stat vnd irenerben sun vnd von sundern gnaden tochttern wann inn die von weylend seinem vater Fridreichen von Raynn^{c)} anerstroben weren die hernachgeschriben guter vnd lehen. Vnd sind daz die guter vnd lehen: Des ersten ain hof am Rayn^{d)} in Radmansdorffer pharr^{e)} gelegen vnd ain hof zu **Payersdorff**^{f)} gelegen in Reyffniczer pharr^{g)} vnd zwo huben zu **Pucheldorf**^{h)} vnd ain huben zu **Lippowicz**^{h)}. Item ain huben an der **Juryabitz**ⁱ⁾ vndt zwo huben zem **Pruckhlein**^{k)} ain müll vnd ainen zehendten daselbs. Item zwo huben zu **Stodersicz**^{l)} vnd ain hube nam Vierst^{m)} gelegen in Guttenuelden pharrⁿ⁾ vnd zwo huben zu Pölan^{o)} gelegen vor dem markcht^{p)}. Item ain zehendten von den drey dorffern ze **Nyderdorff**^{r)}, ze **Pucheldorff**^{h)} vnd ze **Payerdorff**^{f)} von yedem zehendten den sechsten tail vnd ainen zehendten ze Windesdorf^{s)} auch den sechsten tail ze nemen. Item ain gerewt gehayssen Morauicz^{s)} gelegen bei dem dorff **Ottawnikg**^{t)} alles in der **Reyffniczer pharr**^{g)}. Item zwo huben zu Sannnd Peter^{u)} vnder Ortenburg^{v)} vnd ain huben zu Edling^{z)} in Spittaller pharr^{z)} gelegen. Auch so haben wir sunderlich dem obgenanten Hannssen von Rayn^{a)} vnd Agnesen^{a)} seiner mütter vnd iren erben sün vnd sunder gnaden tochttern ain hof zu Figawn^{b)} vnd vir huben zu Erlach^{c)} nahend bei Radmannsdorff^{c)} gelegen die des benanten Hannssen vater gekauft hat. Mit vrkund versigelt mit vnserm an hanngunden insigel. Anno domini etc. XLIIII^{to} an Samstag vor der heylgen dryualtikeit.²⁴⁴

^{a)} Janez Rain, sin Friderika Raina ^{b)} Magdalena, hči pokojnega Nikolaj Raina ^{c)} Nikolaj Rain ^{d)} Friderik Rain ^{e)} Breg (pri Begunjah) ^{f)} župnija sv. Petra v Radovljici ^{g)} Nemška vas ^{h)} župnija sv. Štefana papeža v Ribnici ⁱ⁾ Prigorica ^{j)} Lipovec ^{k)} Jurjevica ^{l)} Zamostec ^{m)} Sodražica ⁿ⁾ Boršt (del naselja Podgorica v Dobropolju) ^{o)} župnija sv. Križa v Dobropolju (Videm-Dobropolje) ^{p)} Poljane (v pomenu pokrajine) ^{q)} Stari trg ob Kolpi ^{r)} Dolenja vas ^{s)} Slovenska vas ^{t)} Moravec (nekdanje naselje blizu Otavice) ^{u)} Otavice ^{v)} Sankt Peter/Šentpeter (del naselja Spittal an der Drau/Špital ob Dravi) ^{w)} Ortenburg (nad zaselkom Unterhaus v Baldramsdorfu) ^{z)} Edling/Kazaze (del naselja Spittal an der Drau/Špital ob Dravi) ^{aa)} župnija Spittal an der Drau/Špital ob Dravi ^{ab)} Neža, mati Janeza Raina ^{ac)} Begunja na Gorenjskem ^{ad)} Erlach (nekdanje naselje pri Radovljici) ^{ae)} Radovljica

št. 17 [1444 XI 25]: Wir Fridreich etc.^{a)} Beken-
nen daz wir vnserm getrewen Vlreichen Rawber^{b)}
vnd seinen leiherben daz sün sein durch desselben
Rawber^{b)} getrew dinst willen vns getan, die akker
mit iren zugehorungen die der Globoker^{c)} inne-
gehabt hat vnd die bey vnserm mayrhof in vnserm
burkchfrid in der **Reyfnicz**^{c)} gelegen sein die vns ain
markch vnd hundert schilling jerlich gedinet haben,

geben vnd leihen in die auch wissentlich in krafft des
brief waz wir in zu recht daran ze geben vnd ze lei-
hen haben. Also daz er vnd sein leiherben daz sün
sein nü hinfur dieselben akker nuzzen vnd nyessen
vnd die von vns vnd vnsern erben alsofft daz zu
schulden kumbt ze lehen als lehensrecht ist empha-
hen sullen getreulich vnd vngeuerlich. Mit vrkund in
die natiuitatis anno etc. XLV^{to}.²⁴⁵

^{a)} Friderik II. Celjski ^{b)} Ulrik Ravbar ^{c)} Globokar, podlož-
nik v Ribnici ^{d)} Ribnica

št. 18 [1445 V 9]: Wir Fridreich etc.^{a)} Beken-
nen das vns vnser getrewer Jacob Stermoler der elter^{b)}
als sin gesaczter gerhab weylend Merten des Rüz-
zpacher^{c)} kinder ain traidzehent zwaitail auf den
hernachgeschriben gutern zu nemen vnserer lehen-
schaft der grafschaft von Ortenburg^{c)} mit seinen
brief aufgesandt vnd vns gebetten hat den vnsern
getrewn Wilhalm^{d)} vnd Fridreichen gebrudern den
Walddurgern^{e)} zu uerleihen wann er in den von ett-
was notdurft vnd geltschuld wegen so die egenanten
des Rüzzpacher^{c)} kinder von hannden hetten vnd
schuldig weren hingeben vnd verkaufft hett, das wir
also getan vnd denselben zehent dem yeczgemeldten
Wilhallem^{d)} vnd Fridreichen^{e)} gebrudern vnd iren
erben sün vnd von sundern gnaden tochttern verli-
hen haben vnd leihen in den auch wissentlich mit
dem brief was wir in zu recht daran leihen sullen vnd
mügen vngeuerlich. Vnd ist das der zehent auf den
hernachgeschriben gütern von erst zu **baiden Sapo-
token**^{f)} auf fünf huben, zu der **Dürr**^{g)} auf sech hu-
ben, zu **Weynicz**^{h)} auf sechs huben vnd zu **Willigen
Rayn**ⁱ⁾ auf drein huben alles in **Reyfnicz pharr**^{j)}
gelegen, versigelt mit insigel an suntag nach dem
hayligen auffarttag anno etc. XL quinto.²⁴⁶

^{a)} Friderik II. Celjski ^{b)} Jakob st. Strmolski ^{c)} Martin iz
Sajevca ^{d)} grofija Ortenburg ^{e)} Viljem iz Valburge, Fri-
derikov brat ^{f)} Friderik iz Valburge, Viljemov brat ^{g)} Za-
potok (nekoč Veliki in Mali Zapotok) ^{h)} Sušje ⁱ⁾ Vinice
^{j)} Breg pri Ribnici in Dolenjskem ^{k)} župnija sv. Štefana pa-
peža v Ribnici

št. 19 [1455]: Item Margreth^{a)} Vlrichs Rauber^{b)}
wittib, Niclas^{c)} vnd Casper^{c)} gebrüder dy Rauber ir
sün haben zu lehen emphanen in nēmlich zu der
Durr^{d)} auf 6½ huben zu **Weynic**^{e)} auf 6 huben zu **bai-
den Sapotoken**^{f)} auf funf huben vnd zum **Willigen
Rain**^{g)} auf drein huben allerlay zehentrecht zway tail
ze nemen alles in **Reifniczer pharr**^{h)} gelegen. Item
sunder so haben dieselben Niclas^{c)} vnd Casper^{c)} in
vnd iren erben sün vnd tochteren emphanngen. Item
ain hof zu **Mos**ⁱ⁾ mitsambt den zehenten. Item zu
Pairsdorff^{j)} zwen höf ii huben vnd den zehenten
daselbs. Item zu **Wēikerstorff**^{k)} ain huben. Item zu

²⁴⁵ ARS, AS 1073/I-57r, f. 118'.

²⁴⁶ ARS, AS 1073/I-57r, f. 57'.

²⁴⁴ ARS, AS 1073/I-57r, f. 55–55'.

Puchholz¹⁾ 1 hof. Item ain huben zum **Sapotokg**^{f)}. Item vnd ainen hof zum **Rosenprun**^{m)} ist in vnd iren leiberben das sün sind verlihen. [*zapis prečrtan*]²⁴⁷ // [*vsebinsko enako*]²⁴⁸ // [*vsebinsko enako*]²⁴⁹

^{a)} Marjeta, vdova Ulrika Ravbarja ^{b)} Ulrik Ravbar ^{c)} Nikolaj Ravbar, sin Ulrika in Marjete ^{d)} Gašper Ravbar, sin Ulrika in Marjete ^{e)} Sušje ^{f)} Vinice ^{g)} Zapotok (nekoč Veliki in Mali Zapotok) ^{h)} Breg pri Ribnici na Dolenjskem ⁱ⁾ župnija sv. Štefana papeža v Ribnici ^{j)} Blate ^{k)} Nemška vas ^{l)} Goriča vas ^{m)} Bukovica ⁿ⁾ Rožnik (nekdanji dvor pri Ribnici)

št. 20 [1456]: Item **Andre Lamberger**^{a)} hat zu lehen empfangen an sein selbs vnd Jorgen^{b)} seins bruder stat vnd iren erben sun vnd tochteren dy hernachgeschriben stuckh vnd zehendt ir erb vnd auch ettlich nachmallen kawfft dy vns Walthisar Lamberger^{c)} sein vatter mit seinem offenbrief aufgesant hat. Item vor erst zu **Stodrasicz**^{e)} zwo huben. Item zum **Purklein**^{d)} zwo huben. Item zu **Puheldorf**^{e)} zwo huben. Item zu **Payersdorf**^{f)} ain huben. Item zu **Lyppowecz**^{g)} ain huben. Item zu **Juria-wecz**^{h)} ain huben. Item ainen zehent zu **Niderdorf**ⁱ⁾, zu **Puhelsdorf**^{e)}, zu **Paersdorf**^{f)}, zu **Purklein**^{d)}, zu **Stodrasicz**^{e)}. Item vnd ettlich ekker bey **Othwamgk**^{j)} als in **Reyfnicz pharr**^{k)} gelegen. Item zu Wultschicz^{l)} zwo huben vnd am Vyerst^{m)} ain huben in Gutenfelder pfarrⁿ⁾ gelegen. Item drey huben zu sand Baltpurg^{o)} vnd ain huben hinder Flednigk^{p)} in Wodiczer pfarr^{q)} gelegen. Item ain hofstat zu Patriarchsdorf^{s)} in sand Mertten pfarr^{s)} gelegen. Item ain zehendt zu Prugk^{t)} von newn huben oberthalb Flednigk^{p)} gelegen. Item Ober Dewplach^{u)} drey huben. Item zu Prerasel^{v)} zwo huben. Item zu Preleys^{z)} zwo huben. Item am Rain^{z)} vnder Kraynburg^{a)} ain huben. Item besunder dy hernachgeschriben zehendt dy der obgenanten Walhesar Lamberger^{c)} von Andren Gallen von Rudolfsekg^{b)}, Fridrichen Waltpurger^{c)} vnd Annan Hellekerin^{e)} kawfft hat in massen als oben stet verlihen. Item ain zehendt zu Mukendorf^{d)} auf aindleft huben in Gutenfelder pfarrⁿ⁾ der vom Gallen^{b)} kawfft ist. Item ain zehendt auf sechzehenthalber hüben im dorff zu **Weykersdorf**^{e)} in **Reyfnicz pfarr**^{k)} der von herrn Fridrichen Waltpurger^{c)} vnd ain zehendt zu Padfresiach^{f)} in drein dorferen der von Annan Helekerin^{e)} kawfft sind. Datum.²⁵⁰ // [*vsebinsko enako*]²⁵¹

^{a)} Andrej Lamberg, Jurijev brat ^{b)} Jurij Lamberger, Andrejev brat ^{c)} Boltežar Lamberg, oče Andreja in Jurija ^{d)} Sodražica ^{e)} Zamostec ^{f)} Prigorica ^{g)} Nemška vas ^{h)} Lipovec ⁱ⁾ Jurjeveca ^{j)} Dolenja vas ^{k)} Otavice ^{l)} župnija sv. Štefana papeža v Ribnici ^{m)} Opalkovo (pri Velikih Laščah) ⁿ⁾ Boršt (del naselja Podgorica v Dobropolju)

ⁿ⁾ župnija sv. Križa v Dobropolju (Videm-Dobropolje) ^{o)} Valburga (pri Smledniku) ^{p)} Smlednik ^{q)} župnija sv. Marjete v Vodicah ^{r)} Podreča (pri Smledniku) ^{s)} župnija sv. Martina v Šmartinu pri Kranju ^{t)} Moše (pri Smledniku) ^{u)} Zgornje Duplje ^{v)} Predoslje (pri Kranju) ^{z)} »Preleys« (nekje v okolici Kranja) ^{z)} Breg ob Savi (pri Kranju) ^{a)} Kranj ^{b)} Andrej Gall z Rožeka ^{c)} Friderik iz Valburge ^{e)} Ana Helleker ^{d)} Bruhanja vas (v Dobropolju) ^{e)} Goriča vas ^{f)} Podbrezje (pri Naklem)

št. 21 [1456]: Item **Niclas Durrer**^{a)} hat zu lehen emphanen anstat seines vettern Fridreichs Durrer^{b)} als seins gerbhaben im vnd sein erben sun vnd tochteren. Item ain zehendt auf den hernachgemelten dofferen. Item zu **Slatinigk**^{c)}, zu **Friesach**^{e)} vnd zu **Juriewicz**^{d)} die dritte garben ze nemen in **Reiffniczer pharr**^{e)} gelegen vnd zwo hueben zu **Friesach**^{e)}. Item sechs hueben zu Lerchendorf^{f)}. Item zu Yesser^{g)} vier hueben. Item zu Grossenpirgk^{h)} ain hueben alles in Treffner pharrⁱ⁾ gelegen ir erib. (Na robu:) Suech aber ain an dem dritten platt.²⁵² // [*vsebinsko enako*]²⁵³

^{a)} Nikolaj Durrer ^{b)} Friderik Durrer, bratranec Nikolja Durrerja ^{c)} Slatnik ^{d)} Breže ^{e)} Jurjevica ^{f)} župnija sv. Štefana papeža v Ribnici ^{g)} Škrjanče (pri Ivančni Gorici) ^{h)} Jezero (pri Trebnjem) ⁱ⁾ Brezovica pri Mirni ^{j)} župnija Marijinega vnebovzetja v Trebnjem

št. 22 [1456]: Item **Jorg Podem**^{a)} hat zu lehen emphanen im vnd sein erben sun vnd von sundern gnaden tochteren. Item des ersten im **Podem**^{b)} ain hof den er selber pawtt. Item dabei vier hueben. Item in dem **Winkchel**^{c)} sechs huben. Item an der **Juria-uecz**^{e)} funffthalb huben. Item ain müll daselbs. Item ain gut in **Lippawicz**^{d)}. Item anderthalbe huben ze **Fresiach**^{e)}. Item ainen oden hof des drey hueben sind gelegen am perg ob den **Puchholz**^{f)} des pymberg ausgezaigt sind von dem prunn **Sumeczetsch**^{g)} da er auf dem perg entspringt vnd derrichts auf **Reiffniczer perg**^{h)} auf die hoch des waldes vnd von dem selben prunn an der anderen seyten derrichts auf die hoch vncz in das **Krannttack**ⁱ⁾ gen **Vgor**^{j)} was aber ausserhalb der zwair gemerkch ist gen dem wasser ze tal der **Reiffnicz**^{k)} werts das sol ain gleiche gemain sein mit suechung des holcz vnd der waid dem markcht vnd den dorfferen in der gegent **Reiffnicz**^{l)}. Item vnd ain sag im vrsprung in der **Reiffnicz**^{k)}.²⁵⁴ // [*vsebinsko enako*]²⁵⁵

^{a)} Jurij iz Dan ^{b)} Dane ^{c)} Kot pri Ribnici ^{d)} Jurjevica ^{e)} Lipovšica ^{f)} Breže ^{g)} Bukovica ^{h)} Smečec, pri tok Ribnice ⁱ⁾ masiv Velika gora ^{j)} morda Vinograd (567 m) ^{k)} grič Ugar ^{l)} reka Ribnica ^{m)} Ribnica

²⁴⁷ ARS, AS 1073/I-3r, f. 33.

²⁴⁸ ARS, AS 1073/I-2r, f. 28'.

²⁴⁹ StLA, HStAC 3/17, f. 22'.

²⁵⁰ ARS, AS 1073/I-2r, f. 8–8'.

²⁵¹ StLA, HStAC 3/17, f. 3'.

²⁵² ARS, AS 1073/I-2r, f. 17.

²⁵³ StLA, HStAC 3/17, f. 5'.

²⁵⁴ ARS, AS 1073/I-2r, f. 20'.

²⁵⁵ StLA, HStAC 3/17, f. 22.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

ACC – Archivio capitolare, Museo archeologico nazionale, Cividale/Čedad
CDB – Codice diplomatico Bojani etc. Tomo unico

ARS – Arhiv Republike Slovenije, Ljubljana
AS 1063 – Zbirka listin
AS 1073/I-57r – Zbirka rokopisov, Fevdna knjiga grofov Celjskih za grofiji Ortenburg in Celje / 1436–1447 (uporabljena je foliacija, ki ne upošteva praznih strani)
AS 1073/I-3r – Zbirka rokopisov, Fevdna knjiga grofov Celjskih za grofijo Celje / 1455
AS 1073/I-2r – Zbirka rokopisov, Fevdna knjiga grofov Celjskih za grofijo Ortenburg / 1456

ASFPL – Arhiv Slovenske frančiškanske province sv. Križa, Ljubljana
ZL – Zbirka listin

BCU – Biblioteca Civica Vincenzo Joppi, Udine/
Videm
Ms. 1472/III – Notarska knjiga Gubertina de Novate 1339–1347

HA-GNM – Historisches Archiv des Germanischen Nationalmuseum, Nürnberg
Urk – Urkunden

KLA – Kärntner Landesarchiv, Klagenfurt/Celovec
AUR – Allgemeine Urkundenreihe
GAFA – Gräflich Auersperg'sches Fideikommissarchiv

NÖLA – Niederösterreichisches Landesarchiv, St. Pölten
StA Urk – Urkundensammlung des Ständischen Archivs

NŠAL – Nadškofijski arhiv, Ljubljana
NŠAL 101 – Kronološka zbirka listin
NŠAL 101, II, Stari trg pri Ložu – Zbirka listin, II, Župnija Stari trg pri Ložu
NŠAL 101, II, Vače – Zbirka listin, II, Župnija Vače

ÖStA-HHStA – Österreichisches Staatarchiv / Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Wien/Dunaj
AUR – Allgemeine Urkundenreihe
FAA XXIII – Fürstlich Auersperg'sches Fideikommissarchiv, XXIII Urkunden
HS B 360 – Handschriftensammlungen, HS Blau 60, Registraturna knjiga cesarja Friderika III. / 1456–1467

HS W 724 – Handschriftensammlungen, HS Weiß 724, Notranjeavstrijska fevdna knjiga cesarja Friderika III. / 1443–1469

SAS – Samostanski arhiv Stična
ZKL – Zbirka kupnih listin. Prepisi listin iz 18. stol.

StiAStP – Stiftsarchiv Sankt Paul im Lavanttal
Cod. 3/0 – Cod. 3/0. Kopialna knjiga samostana Šentpavel v Labotski dolini / 13.–15. stol.
UStP – Urkunden St. Paul

StLA – Steiermärkisches Landesarchiv, Graz/Građec
AUR – Allgemeine Urkundenreihe
HStAC 3/15 – Herrschaft und Stadt Cilli, Karton 3, Heft 15, Fevdna knjiga za grofiji Ortenburg in Celje / 1436–1441
HStAC 3/17 – Herrschaft und Stadt Cilli, Karton 3, Heft 17, Fevdi grofij Celje in Ortenburg ter fevdi vojvodin Štajerska, Koroška, Kranjska, Avstrija, gospostva Weitra in grofije Gorica / 1457–1460

OBJAVLJENI VIRI

AS-DS – Documenta Sitticensia. Ur. opat Viljem. Sitticii 1751. Tiskano v *Austria sacra*. IV. Teil. Vol. 7. Ur. Marian Fidler. Wien 1786, str. 312–350.

AS-PS – Posthuma Sitticensia. Ur. Wolfgang Scharf. Sitticii 1673. Tiskano v *Austria sacra*. IV. Teil. Vol. 7. Ur. Marian Fidler. Wien 1786, str. 373–388.

CKL I – *Celjska knjiga listin I. Listine svobodnih gospodov Žovneških do leta 1431* (ur. Dušan Kos). Ljubljana: ZRC SAZU; Celje: Muzej novejšje zgodovine, 1996.

GZL IX – *Gradivo za zgodovino Ljubljane v srednjem veku. IX. zvezek. Listine 1220–1497* (ur. Božo Otorepec). Ljubljana, 1964.

GZL XI – *Gradivo za zgodovino Ljubljane v srednjem veku. XI. zvezek. Listine 1154–1361. Fevdna knjiga Jamskih 1453–1480* (ur. Božo Otorepec). Ljubljana, 1964.

GZS 5 – *Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku. Peta knjiga. 1201–1246* (ur. Franc Kos in Milko Kos). Ljubljana, 1928.

GZS 6 – *Gradivo za slovensko zgodovino v srednjem veku. 6/1. Listine 1246–1255* (ur. France Baraga). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2002 (Thesaurus Memoriae; Fontes 2).

IMDK 13 – Levec, Vladimir: *Iz furlanskih arhivov. Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko* 13 (1–2), 1903, str. 1–39.

LNŠAL II – *Listine Nadškofijskega arhiva Ljubljana II* (ur. Marija Čipić Rehar). Ljubljana: Nadškofija, 2018.

- MDC I – *Monumenta historica ducatus Carinthiae I. Die Gurker Geschichtsquellen 864–1232* (ur. August Jaksch). Klagenfurt, 1896.
- MDC IV – *Monumenta historica ducatus Carinthiae. Bd. 4/1–2. Die Kärntner Geschichtsquellen 1202–1262* (ur. August Jaksch). Klagenfurt, 1906.
- MDC V – *Monumenta historica ducatus Carinthiae. Bd. 5. Die Kärntner Geschichtsquellen 1269–1286* (ur. Hermann Wiessner). Klagenfurt, 1956.
- MDC VII – *Monumenta historica ducatus Carinthiae. Bd. 7. Die Kärntner Geschichtsquellen 1300–1310* (ur. Hermann Wiessner). Klagenfurt, 1961.
- MDC VIII – *Monumenta historica ducatus Carinthiae. Bd. 8. Die Kärntner Geschichtsquellen 1310–1325* (ur. Hermann Wiessner). Klagenfurt, 1963.
- MDC X – *Monumenta historica ducatus Carinthiae. Bd. 10. Die Kärntner Geschichtsquellen 1335–1414* (ur. Hermann Wiessner). Klagenfurt, 1968.
- RGTG II – *Die Regesten der Grafen von Tirol und Görz, Herzoge in Kärnten. II. Band: Die Regesten Meinhards II. (I) 1271–1295* (ur. Hermann Wiesflecker). Innsbruck, 1952.
- RDF I – *Regesta chronologico-Diplomatica Friderici IV. Romanorum Regis (Imperatoris III.). Erste Abtheilung* (ur. Josef Chmel). Wien, 1838.
- RKF XIX – Regesten Kaiser Friedrichs III. (1440–1493) nach Archiven und Bibliotheken geordnet. Heft 19. *Die Urkunden und Briefe aus Archiven und Bibliotheken der Stadt Nürnberg. Teil 2: 1450–1455* (ur. Dieter Rübsamen). Wien, 2004.
- SHT I – *Slovenska historična topografija 1. Historična topografija Kranjske (do leta 1500), ver. 1.0*. Ljubljana, 2016. <https://topografija.zrc-sazu.si/>
- TKL I – *Turjaška knjiga listin I. Listine zasebnih arhivov kranjske grofovske in knežje linije Turjaških (Auerspergov) 1 (1210–1400)* (ur. Miha Preinfalk in Matjaž Bizjak). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2008 (Thesaurus Memoriae; Fontes 6).
- TKL II – *Turjaška knjiga listin II. Dokumenti 15. stoletja* (ur. Matjaž Bizjak in Miha Preinfalk). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2009 (Thesaurus Memoriae; Fontes 8).
- UBKr II – *Urkunden- und Regestenbuch des Herzogtums Krain. II. Band: 1200–1269* (ur. Franz Schumi). Ljubljana 1884–1887.
- UBStP – *Urkundenbuch des Benedictiner-Stiftes St. Paul in Kärnten* (ur. Beda Schroll). Wien, 1876 (Fontes rerum Austriacarum II, 39. Band).
- URGSt III – *Urkunden-Regesten für die Geschichte von Steiermark vom Jahre 1252 bis zum Jahre 1580* (ur. Georg Göth). *Mittheilungen des Historischen Vereines für Steiermark* 7, 1857, str. 242–268.
- LITERATURA
- Adam, Lucijan: Donesek k zgodovini Ortenburžanov na Dolenjskem. *Kronika* 43, 1995, str. 7–11.
- Adam, Stane: Donesek k rodoslovju čušperških Kastelanov v 14. stoletju. *Drevesa* 4, 1997, str. 10–11.
- Adam, Stane: *Grad Kamen in njegovi prebivalci do konca Ortenburžanov. II. del*. Radovljica: samozaložba, 2000 (Doneski k zgodovini Radovljice v srednjem veku, 5).
- Baraga, France: *Grad Mirna v srednjeveških listinah*. Mirna: Studio 5, 2005 (Grad Mirna, 3).
- Bernhard, Günter: *Documenta patriarchalia res gestas Slovenicas illustrantia. Listine oglejskih patriarhov za slovensko ozemlje in listine samostanov v Stični in Gornjem Gradu (1120–1251)*. Dunaj: Slovenski znanstveni inštitut; Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2006.
- Domenig, Christian: Ludwig von Teck und der Niedergang der weltlichen Herrschaft des Patriarchats von Aquileia. *Nulla historia sine fontibus: Festschrift für Reinhard Härtel zum 65. Geburtstag* (ur. Anja Thaller, Johannes Gießauf in Günter Bernhard). Graz, 2010, str. 150–157 (Schriftenreihe des Instituts für Geschichte, 18).
- Grebenc, Jože: *Gospodarska ustanovitve Stične ali njena dotacija leta 1135*. Stična: Cistercijski samostan, 1973.
- Jakič, Ivan: *Vsi slovenski gradovi. Leksikon slovenske grajske zapuščine*. Dopolnjen ponatis. Ljubljana: DZS, 1999.
- Komac, Andrej: Vzpon Turjaških v srednjem veku (1. del). *Zgodovinski časopis* 54, 2000, str. 15–48.
- Kos, Dušan: *Vitez in grad. Vloga gradov v življenju plemstva na Kranjskem, Slovenskem Štajerskem in Slovenskem Koroškem do začetka 15. stoletja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2005.
- Kosi, Miha: Grajska politika – primer grofov Celjskih. *Kronika* 60, 2016, str. 465–494.
- Kosi, Miha: *Spopad za prehode proti Jadranu in nastanek »dežele Krás«*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2018 (Thesaurus memoriae; Opuscula 6).
- Lackner, Christian: Zur Geschichte der Grafen von Ortenburg in Kärnten und Krain. *Carinthia I* 181, 1991, str. 181–200.
- Nared, Andrej: Sezname kranjskega plemstva in kranjskih deželnih stanov. *Arhivi* 28, 2005, str. 313–334.
- Oitzl, Gašper: Poselitvena slika zgornje Gorenjske v srednjem veku. *Kronika* 64, 2012, str. 295–314.
- Orožen, Ignac: *Celska kronika*. V Celi: J. Jeretin, 1854.
- Otorepec, Božo: Doneski k zgodovini Ribnice in okolice v srednjem veku. *Kronika* 30, 1982, str. 79–87.
- Otorepec, Božo: Gradivo za zgodovino Radovljice v srednjem veku. *Radovljiški zbornik 1995* (ur. Jure Sinobad). Radovljica: Občina Radovljica, 1995, str. 10–37.
- Otorepec, Božo: Občina Predvor v srednjem veku. *Predvor v času in prostoru: zbornik občine Predvor* (ur. Tone Roblek). Predvor: Občina, 1999, str. 83–88.

Otorepec, Božo: Seznam »deželnih sovražnikov« na Kranjskem in Štajerskem iz okoli 1440. Iz borb med Celjskimi grofi in Habsburžani v letih 1436–1443. *Grafenauerjev zbornik* (ur. Vincenc Rajšp). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 1996, str. 331–342.

Schwanke, Robert: *Die Kanzlei der Grafen von Cilli*. Staatsprüfungsarbeit am Institut für österreichische Geschichtsforschung. Wien, 1935.

Slana, Lidija: Grad Strmol in njegovi lastniki skozi čas. *Kronika* 54, 2006, str. 151–174.

Smole, Majda: *Graščine na nekdanjem Kranjskem*. Ljubljana: DZS, 1982.

Snoj, Jurij: Petje v srednjeveških obrednih ustanovah na Kranjskem. *De musica disserenda* 7, 2011, str. 95–115.

Štih, Peter: Celjski grofje, vprašanje njihove deželno-knežje oblasti. *Grafenauerjev zbornik* (ur. Vincenc Rajšp). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 1996, str. 227–256.

Valvasor, Janez Vajkard: *Topographia ducatus Carnioliae modernae*. Wagenspergi, 1679.

Wissgrill, Franz Karel: *Schauplatz des landsässigen Nieder-Oesterreichischen Adels vom Herren- und Ritterstande von dem XI. Jahrhundert an, bis auf jetzige Zeiten*. Zwayter Band. Wien, 1795.

Wakounig, Marija: *Studien zu den Ortenburgern. Die ortenburgische Kolonisation der Gottsche*. Staatsprüfungsarbeit am Institut für österreichische Geschichtsforschung. Wien, 1983.

Zahn, Joseph: Das Familienbuch Sigmunds von Herberstein. *Archiv für österreichische Geschichte* 39, 1868, str. 293–416.

S U M M A R Y

Former Ortenburg vassals and fiefs in the territory of Ribnica during the time of the Counts of Cilli

In the high Middle Ages, the »original seigniorie« of Ribnica was most likely the property of the Aquileian patriarchs, who feoffed it to their vassals from the lineage of the Free Lords of Auerspergs already in the twelfth century. The property was returned to the patriarch after the extinction of the old Auerspergs (1248). From the mid-thirteenth to the early fourteenth century, the patriarchs of Aquileia feoffed vast complex of seigniories, including Ribnica, in Lower and Inner Carniola to the Counts of Ortenburg. Ribnica and its castle served as the Ortenburgs' political and administrative centre and appeared in sources as a market town already in 1350. The Counts of Ortenburg died out in the male line upon the death of Frederick III in 1418. After that, their entire property passed into the hands of the Counts of Cilli in accordance with the agreement on mutual inheritance in case one of the families became extinct. The Counts of Cilli also came into the possession of a major part of Carniola with seigniories and castles in Upper Carniola (Radovljica, Kamen, Waldenberg), Inner Carniola (Lož), and particularly in Lower Carniola (Kravjek, Čušperk, Ortnek, Ribnica, Kočevje, Kostel, Poljane by Stari trg ob Kolpi, Stari grad by Otočec). Their elevation to principedom (1436) gave rise to a serious and palpable possibility that Carniola would merge into the Principality of Cilli.

Most information on the vassals and fiefs of the Counts of Cilli in the Ribnica area is obtained from the Cilli fief books. Soon after the death of Count Herman II of Cilli in October 1435, the vassals had to demonstrate their loyalty by requesting the new seignior, Count Frederick II, for a renewed confirmation or, rather, feoffment. This is how the oldest preserved survey of Cilli fiefs was compiled. Set in May 1436, the fief book lists the fiefs of the County of Ortenburg in the first part and those of the County of Cilli in the second. In a similar vein, two new fief books were set following the death of Count Frederick II of Cilli – one for the County of Ortenburg and one for the County of Cilli.

Between 1436 and 1456, mention is made of no fewer than fourteen mansions feoffed by the Counts of Cilli: three at Bukovica and Nemška vas each, two at Sajevec, and one at Blate, Breg pri Ribnici, Breže, Dane and Slatnik each, as well as the »Rožnik« mansion somewhere near Ribnica. There was also a mansion at Zapotok which had been abandoned

by the end of the fourteenth century. The Counts of Cilli also feoffed a mill at Goriča vas, Jurjevica and Zamostec each, and a sawmill at Bukovica, bovates at Breže, Dane, Dolenji Lazi, Gorenja vas, Goriča vas, Jurjevica, Kot pri Ribnici, Lipovec, Lipovščica, Nemška vas, Otavice, Prigorica, Sajevec, Sodražica, Vinice, Zamostec, and Zapotok. The same goes for the tithe in numerous villages across the Ribnica area (Breg pri Ribnici, Breže, Dolenja vas, Gorenja vas, Hrovača, Jurjevica, Nemška vas, Prigorica, Sajevec, Slatnik, Sušje, Zamostec, and Zapotok).

Vassals feoffed with the Cilli property in the territory of Ribnica came from Lower Carniolan places

under Ortenburg control: Čušperk, Sajevec, Sušje (the Dürrer family), Dane, Nemška vas, Sodražica, and Breg pri Ribnici; and from the Ortenburg estates in Lower Carniola: Valburga by Smlednik and Breg by Begunje (the Rain family). Other vassals of the Counts of Cilli in the Ribnica area were the Ravbars, Lambergs, and Schrabases.

The murder of Ulrich II of Cilli (1456) left the family without its last male representative and after a short war, their property (including that in the Ribnica area) was taken over by the Habsburgs.